N.º 3 ESTIU DEL 1984

Via fora!!

PUBLICACIÓ PER A LA GENT
CULTURALMENT ACTIVA

Quan convé lloguem cadires - Xesco Boix - Vida privada i aïllament - «Le Cun du Larzac»: la recerca d'una nova defensa - Mouvement d'Animation de Base - Perspectives per a una economia alternativa - Comunicat del C.I.E.M.E.N. - Aproximació a la circumstància castellera - Ecotècnia - La Bultra, promotora cultural de les terres de ponent - L'atur com a detonant - Conversa amb Teresa Rebull

en llac
promotora de cultura popular

SUMARI

EDITORIAL:
3 **XESCO BOIX**
4 **QUAN CONVÉ LLOGUEM CADIRES**

ALTRAMENT:
5 **COMUNICAT FINAL DE LES NOVENES JORNADES INTERNACIONALS DEL C.I.E.M.E.N.**
6 **PERSPECTIVES PER A UNA ECONOMIA ALTERNATIVA**
Erik Van den Abbeele

11 CARTELLERA

SOTA LA PLOMA:
12 **L'ATUR COM A DETONANT**
Wenceslau Soler i Serra

I...
14 **VIDA PRIVADA I AÏLLAMENT**
Jordi Vila-Abadal i Vilaplana

REUS, PARÍS I LONDRES
15 **MOUVEMENT D'ANIMATION DE BASE**
17 **«LE CUN DU LARZAC»: LA RECERCA D'UNA NOVA DEFENSA**

20 RELLIGATS

21 LA BANYA DE BOU

CADA TERRA FA SA GUERRA:
22 **APROXIMACIÓ A LA CIRCUMSTANCIA CASTELLERA**
Castellers de Barcelona
24 **ECOTECNIA, SOCIETAT COOPERATIVA**
26 **LA BULTRA: PROMOTORA CULTURAL DE LES TERRES DE PONENT**

A LA INTEMPÈRIE
27 **CONVERSA AMB TERESA REBULL**
Eulàlia Castanys i Jaume Sobrevals.

VIA FORA!, N.º 3 Estiu del 1984. Publicació per a la gent culturalment activa. Edita Associació Enllaç, Promotora de Cultura Popular. Apartat de correus número 85, RIPOLLET el Vallès Occidental. Telèfons: 691 27 72 i 692 51 83. Imprés als PP.CC. per Copisteria Xaloc, carrer de la Concepció Arenal, 261, 08030-Barcelona, el Barcelonès. A.L.B-13925/1984.

QUAN CONVÉ LLOGUEM CADIRES

Felicitem-nos! Barcelona ha fet un pas més cap a les olimpíades del 92 (año de la hispanidad, of course). La ciutat que l'any 77 aplegà el major número de manifestants de la nostra història, enguany ha assolit el major número de manifestacions per dia, tres de les quals, en acrobàtic salt mortal, a la mateixa hora i lloc.

No us penseu pas, però, que la «festa» (es veu que cal celebrar quelcom) ens ha omplert de joia, ja que el setè any de la democràcia ens ha dut el rècord de detinguts en aital diada. Tanmateix, no s'ha escapat cap bala i, uns dins i altres no tant, seguim tots vius.

La creixent repressió també vol les olimpíades, i així la remença que cal pagar per deslliurar-se de la terra del carrer d'Entença s'ha disparat com el dòlar, establint en 500.000 pessetes el nou rècord que, no fa gaire, estava en 25.000.

No obstant això, el que ja és greu és que a sobre de cornuts haguem de pagar el beure i sempre haguem de fer el paper de dolent que en cada moment pertoca. Així, si fa uns anys no combregàvem amb les rodes del molí de torn érem comunistes, mentre que ara, segons el qualificat polític de la barba de boc, els que seguim defensant la nostra terra igual que abans som feixistes.

La reflexió al voltant d'aquests fets, i d'altres com pot ser el gran protagonisme que va adquirint de nou el jovent en les lluites socials, ens fa plantejar un cop més la necessitat de la formació personal per a no caure en l'activisme temerari i sense fruits segurs. Torna a ser urgent, i cada cop més, que l'autoformació col·lectiva passi a ocupar un lloc prioritari en la qüotidianeïtat de cadascú si volem actuar fermament no sols en contra d'un poder que ens anul·la sinó també a favor d'un sistema de vida més lliure per als homes i els pobles.

XESCO BOIX

El mes de juliol ens va arribar la notícia de la mort d'en Xesco Boix. El sotrac fou gros per a tots nosaltres. Han estat moltes les hores de treball conjunt, hores que ens van permetre aprofundir en el coneixement mutu i consolidar una amistat entranyable.

En Xesco ha estat per a la gent d'Enllaç un punt de referència, un punt que ens obligava a situar el valor de les coses ben fetes, el gran respecte per la mainada i l'amor al nostre país.

Treballar durant vuit anys al costat d'en Xesco no fou sempre fàcil. En Xesco era un personatge atípic, desconcertant i a vegades contradictori (i qui no és contradictori, de vegades?), que massa vegades s'enlairava desmesuradament. Sempre ens va deixar, però, el convenciment que era amic del diàleg i mai no va deixar que la mala herba creixés entre nosaltres. La seva presència ens va ajudar a anar perfilant el nostre contorn i a fer del nostre treball una acció coherent en pro del redreçament cultural del nostre país. Malgrat les contradiccions de què parlàvem, en Xesco defensava el dret a ser respectat i a què els infants ho fossin. Defensava amb les dents el dret de fer del nostre país, un país habitable, un país generós, intel·ligent, lliure, ...no gasiu. Lluitava per ser diferent i per mantenir el dret a ser-ho. Estimava la simplicitat i odiava la ximpleria fins a sentir-se estrany en un món tan barroer.

Què de coses que ens han quedat de la seva vida! Ara només ens caldrà esbrinar què és el que en Xesco ha volgut donar-nos amb la seva mort, i això només ho respondrà el temps i la nostra persistència en els seus i els nostres ideals.

setembre del 1984

COMUNICAT DEL C.I.E.M.E.N.

Reproduïm el text integre del comunicat final de les Novenes Jornades Internacionals del C.I.E.M.E.N., que es van celebrar del dia 16 al 22 d'agost d'enguany; pel seu contingut pot ser del vostre interès.

Al terme de les «Novenes jornades internacionals del CIEMEN», que han tingut lloc a Sant Miquel de Cuixà, els dies 16-22 d'agost de 1984, centrades en el tema «cultura popular i emancipació nacional», els participants, membres de nacions sense estat propi d'Europa, Amèrica i Àfrica, declaren:

1. Una cultura perquè sigui nacional ha de ser popular. La cultura popular vertebra la història de cada nació, expressa la seva creativitat collectiva i la projecta cap al futur.

2. Tots els elements que configuren la cultura popular, des dels costums i tradicions fins a la invenció transformadora i les elaboracions més complexes del pensament, són integradors en la mesura que la comunitat nacional els reconeix com a propis i fa seva cada una de les seves múltiples manifestacions. Dins d'aquesta perspectiva, la llengua que emana de la nació és el vehicle indispensable d'intercomunicació de les diverses expressions i de la unitat plural de la cultura popular.

3. En conseqüència, per tal que la cultura popular preservi la seva identitat nacional, és estrictament necessari que la nació exerceixi en plenitud la sobirania, l'única manera possible de conviure i relacionar-se amb les altres cultures sense que esdevingui una realitat subjecta a la degradació.

4. Les nacions desprovistes d'estat propi, desenvolupen la pròpia cultura popular en un clima d'anormalitat permanent, caracteritzat per l'agressió i el conflicte, la manipulació i les imposicions que intenten desfigurar-la i buidar-la dels seus continguts diferenciadors, els únics que, com a tals, són capaços de mantenir-la en la categoria de cultura universal.

5. Per això, la cultura popular d'aquestes nacions ha d'assumir una dimensió defensiva, per tal d'impedir que els processos de colonialisme cultural i les «oficialitzacions» d'alguns dels seus trets fetes des del poder estatal o d'unes classes hegemòniques, la degenerin i la converteixin en un folklorisme artificial.

6. En la dinàmica de l'emancipació nacional, la cultura popular té un lloc primordial, en tant que dóna vida i defineix les peculiaritats del teixit social de la comunitat. En aquest sentit, cal interpellar les Institucions nacionals, les administracions, les entitats cíviques i culturals, els moviments socials i polítics, a fi que els mitjans d'influència de què disposen siguin un servei al respecte i promoció de la cultura popular i mai no la suplantin proposant uns models de referència preestablerta, aliens i alienadors.

CIEMEN
Centre Internacional
Escarré per a les Minories
Étniques i Nacionalitats

Pau Claris, 106; pral. 2.ª Tel. 302 01 44 Barcelona 9

Finalment, els participants en les novenes jornades internacionals del CIEMEN, anuncien que han escollit com a tema per a les desenes jornades, a celebrar l'any vinent a Cuixà, «els nous moviments alternatius i la qüestió nacional». Al mateix temps demanen al CIEMEN que organitzi, durant l'any 1985, un simposi internacional a Sardenya sobre el tema «relacions internacionals de les nacions sense estat propi» com a preparació de la «Conferència internacional de les nacions europees sense estat propi» ja convocada pel mateix CIEMEN.

Cuixà, 22 d'agost de 1984.

PERSPECTIVES PER A UNA ECONOMIA ALTERNATIVA

Erik Van den Abbeele

Dins un projecte global alternatiu al nostre sistema, un punt de vital importància és la qüestió econòmica. En efecte, les relacions de producció i la producció mateixa configuren una estructura que sustenta els altres aspectes de la societat.
L'experiència del moviment cooperatiu europeu i la confiança acríticament posada en aquest, ha dut a l'autor del següent article a una postura rigorosa respecte al paper que poden i han de jugar les cooperatives en una revolució possible.
L'interès de l'article ens el fa publicar tot sencer, alhora que la llargada del mateix ens ho fa fer en dues tongades: la segona apareixerà en el proper número de VIA FORA!

Introducció

La crisi d'aquests darrers anys i, alhora, la reestructuració de l'economia es caracteritzen per una sèrie de factors:

— L'ensorrament de la nostra societat d'opulència;
— l'augment de l'alienació del treball i de la nostra vida;
— l'amenaça d'una catàstrofe ecològica o d'un anorreament nuclear;
— el ràpid augment de l'atur;
— el pas brutal d'una forma d'economia a una altra, és a dir, d'una economia monetarista i de mercat a una economia de serveis, d'informàtica i de l'oci.

Les «solucions» tradicionalment d'esquerra —més de les mateixes coses per redistribuir més equitativament i sota el control de l'estat— són quimèriques precisament, entre d'altres causes, perquè el mateix estat està en plena fallida.
S'ha arribat als límits de l'augment de la producció. A partir d'ara només es pot funcionar —o sobreviure— destruint prematurament els mitjans de producció, malgastant l'energia, envaïnt el mercat amb productes sense valor d'ús i pertorbant l'equilibri natural de les coses. D'altra banda, una economia basada en el capital ofereix poques perspectives de solució a la crisi de l'energia, de la feina i del desequilibri de la natura.
Els plans neokeynesians no esdevenen, també, un tipus de teràpia ocupacional poc vàlida i, damunt, alienant?
La crisi no està caracteritzada només per l'esfondrament dels tradicionals conceptes monetaristes i d'economia de mercat. Hem xocat, literalment, amb els últims límits materials, socials i culturals del nostre sistema de creixement industrial.
En el pla polític, assistim a la completa impotència de l'estat, l'acció del qual es limita a una repressió cada cop més intensa.
Respecte a la presa de consciència individual, la confiança cega en els beneficis del progrés s'esvaeix completament. La «revolució cultural» de maig del 68 només va ser un esbós amable i marginal de revolució. La necessitat de noves formes de vida autogestionades i a mesura humana —tant en el mitjà de treball com en l'acció política i en la vida personal— es fa sentir intensament, ara que aquesta megalomania del creixement a tot preu es veu que desemboca sobre una crisi mundial en la qual el que es juga és la supervivència de la natura i del gènere humà.
És dins aquest context on volem situar el nou fenomen de sobtada puixança de formes alternatives de producció i de vida alternativa. Les persones volen reconquerir el domini de les situacions que els concerneixen profundament: la manera de nodrir-se, d'allotjar-se, de treballar, d'expansionar-se personalment, de defensar-se: escapar d'aquesta màquina infernal que ens arrossega a la vora de l'abisme. Els col·lectius alternatius que sorgeixen arreu tenen futur o són només reveladors del desgavell general? Poden realment contribuir a la creació d'una economia alternativa a mesura humana o només repre-

senten la comèdia social de la transició? Són factors de revifalla o combatents de reraguarda?

Problemes inherents a la producció autogestionada

El sistema actual no és pas conegut per unes formes de producció alternativa: el capitalisme rebutja la coexistència.
Donant-se la concentració dels mitjans de producció en mans de grups cada cop més restringits tenint per tot objectiu la *plusvàlua*, les formes habituals de producció només han pogut prendre un caràcter totalitari. L'estat només és tolerat com a la institució que es fa càrrec de les despeses socials i ecològiques, posa una mica de pomada a les ferides, adobassa i controla les forces obreres, s'oposa a la formació o reprimeix tots els nuclis de resistència.
Els sindicats només són tolerats en la mesura en què poden integrar-se dins el nostre sistema econòmic de mercat: són usats com a simples vàlvules de seguretat per a les creixents necessitats dels consumidors.
La principal dificultat trobada per les cooperatives de producció autogestionada rau en el fet que només són tolerades si satisfan les exigències del mercat capitalista. Dit altrament, han d'estar disposades a servir de tapaforats: reciclar les deixalles del mercat capitalista, inclosos els obrers rebutjats del cicle de producció. No sols han de lluitar per preservar llur existència, sinó que són obligades a readmetre a bon preu els sectors abandonats pel capitalisme o dins els quals aquest jutja inoportú d'invertir. Però no poden, en cap cas, esdevenir competents en el mercat...
Tot just se'ls hi permet, en els sectors de la producció, d'acomplir el paper d'adobar jugat normalment per l'estat en l'aspecte social, les cures de salut, el manteniment de l'ordre i totes les despeses esdevingudes necessàries per a la conservació del nostre entorn.
Realment no es pot pas dir que el capitalisme facilita el treball de les cooperatives autogestionades. L'accés de les empreses collectives al mercat del capital ha esdevingut extremament difícil. No hi han estatuts jurídics adaptats per a les empreses collectives que volen practicar l'autogestió. Ès només quan les cooperatives autogestionades desenvolupen llur propi sistema de finançament, i també quan un règim progressista adopta, en el pla legal, una actitud conciliadora al respecte, que les cooperatives poden realment expansionar-se i desenvolupar-se.
L'èxit del moviment cooperatiu de Mondragon al País Basc —gairebé l'únic èxit real de tota la història de les cooperatives— cal relacionar-lo no sols amb el seu propi sistema de bancs controlats per ell mateix, sinó també a aquesta ferma tenacitat que es reconeix al moviment nacionalista basc.
Les S.C.O.P. (Societats Cooperatives Obreres de Producció), vist llur impacte no negligible sobre l'economia francesa, certament han pogut treure profit d'un estatut jurídic adaptat, recolzant-se sobre una bona organització i una excellent entesa entre llurs diferents cooperatives.
Però fins i tot a propòsit d'aquests dos exemples d'èxit, encara es pot plantejar la pregunta següent: han contribuït a un canvi real de la societat? Però abans de discutir-ho més detingudament cal adonar-se ben bé que una cooperativa autogestionada té poques possibilitats d'èxit si no gaudeix d'una autonomia financera i d'un estatut jurídic adaptat.
Aquests dos elements han estat negligits sovint, sigui per excés d'optimisme, sigui per manca de poder, però en realitat les cooperatives només poden tenir esperances de sobreviure esperant la propera reestructuració del capitalisme!
I si el moviment cooperatiu vol contribuir a la reestructuració de la societat en la direcció de l'autogestió, és vital, d'entrada, que pugui sobreviure. Ara bé, per sobreviure, l'accés al capital i a un estatut jurídic adaptat són condiciones o«sine que non»...
Una altra dificultat que ha estat també molt subestimada dins el moviment cooperatiu és el dilema entre, d'una part, el comercialisme (indispensable per a la supervivència) i, d'altra part, l'elaboració de productes de qualitat, entre l'especialització professional i el treball en autogestió.
L'estudi de mercat és igualment negligit en la major part dels casos, i els productes

de qualitat són, en general, poc comercialitzables. La rendabilitat i la feina ben feta del professional són necessàries per sobreviure, però alhora amenacen l'autogestió i la igualtat en el repartiment del poder entre tots. En els petits collectius de producció alternativa, com arreu, són aquests qui fan jocs de mans amb el capital i controlen els mitjans de producció, qui detenten i exerceixen el poder. És important ser conscient d'aquest dilema i adonar-se que les solucions a considerar no són pas directament accessibles. Cal orientar-se cap a una més gran autonomia enfront del sistema capitalista de mercat. La creació o la recerca d'un públic de simpatitzants és molt important, però sempre hi ha el risc de fer sorgir un «ghetto» alternatiu tenint poca influència sobre les formes capitalistes de producció i sobre l'economia de mercat. L'aparició al mercat de noves necessitats ecològiques (per exemple, l'alimentació biològica) revela simplement que no s'ataquen directament les coses fonamentals, ja que només una petita minoria és realment conscienciada. La transformació parcial del nostre sistema econòmic en una economia d'intercanvi mutu de béns i serveis podria augmentar la viabilitat econòmica de les iniciatives alternatives, i per tant també llur combativitat en el pla polític. La inevitable aparició d'una competència sectorial entre empreses alternatives és igualment dictada per la migradesa del mercat alternatiu: un cop que, en una regió determinada, abunden les impremtes alternatives, les botigues d'alimentació, les fleques alternatives, les iniciatives d'agricultura biològica... acaben inevitablement per entrar en competència per poder sobreviure. Es cau aleshores en el parany d'una espècie de «capitalisme de collectius».

Només es pot trobar sortida (vist l'entorn capitalista) en les direcions següents:

— la diversificació de la producció dins cada collectiu;
— una producció dirigida parcialment vers una més gran autosuficiència (no depenent del mercat);
— una major solidaritat entre iniciatives alternatives (intercanvi de béns, de serveis i d'experiència, socialització del capital de diferents collectius);
— ampliar la clientela cap a un públic no alternatiu.

Amb tot, no es pot evitar dependre del mercat capitalista, perquè és precisament el capitalisme qui fa que hi hagin bones perspectives de futur dins tal o qual sector, i és ell qui defineix les actituds dels consumidors.

Sense canvis estructurals en el conjunt de tota l'economia, la producció alternativa en autogestió es veurà sempre condemnada a un funcionament marginal, vivint de les deixes del capitalisme i sobrevivint en els sectors deixats vacants pel mateix capitalisme.

Un element que crea força dificultats a les cooperatives autogestionades és el de la formació i de la motivació ideològica, i de la militància de cara al món exterior. Aquests projectes volen ser més que una simple unitat de producció al cor del capitalisme. Ja que, en aquest tipus d'iniciatives, no només es produeix, sinó que també s'inverteix molt en la formació, la motivació ideològica i la militància. La formació per a l'autogestió pren molt de temps i d'energia (pèrdua de temps «productiu»!), essent completament negligit aquest aspecte en tota empresa capitalista. Allò influencia desfavorablement la situació competitiva de les cooperatives. Militar obertament i lliurar-se a la lluita social (lluita obrera, ecologia, moviment per a la pau...) minva fortament les possibilitats de desenvolupament econòmic, ja que només es pot arribar a un cert tipus de clientela. Ràpidament, hom és catalogat d'esquerranós, cosa que no facilita gaire

l'accés al mercat del capital. Però si no s'inverteix en l'animació política, és la supervivència del moviment ecologista com a tal la que resta amenaçada. Si s'abandona tota perspectiva política, potser hom podrà mantenir-se encara un temps en el sí del capitalisme.
No obstant això, sens dubte estarà obligat a prendre molts elements propis del capitalisme: una economia a gran escala, el productivisme, la política del «vendible» en detriment de les necesitats reals, la divisió del treball... En resum, respondre a les exigències del mercat capitalista... fins la reestructuració següent!
És precisament això el que s'ha produït amb les velles cooperatives... Val realment la pena tot això? A curt terme, salvar algunes engrunes de feina és de tal manera revolucionari?
Per tant, com es pot transformar radicalment el capitalisme i quins remeis es poden aportar a aquesta veritable fúria del creixement econòmic «a qualsevol preu»? Com s'ha vist més amunt, l'èxit de les cooperatives és sovint paral·lel a l'absència de contingut polític i a l'alineament amb actituds típicament capitalistes. D'altra banda, les cooperatives políticament molt actives corren constantment el risc, o bé de desaparèixer del mercat, o bé de sobreviure dins un petit «ghetto» alternatiu marginal . A partir d'això, somniar en una economia alternativa global és una il·lusió molt greu. Viure al marge mai contribuirà a transformar unes estructures macroeconòmiques en un paradís econòmic alternatiu. Esser realista exigeix reconèixer que les cooperatives són incapaces de proposar alternatives que puguin ser generalitzables al conjunt de l'economia, però que representen, de fet, l'expressió d'una protesta política i cultural. El futur de les empreses autogestionades rau en gran part en el fet de saber el que volen: acceptar el capitalisme i sobreviure econòmicament, o ser l'expressió d'una protesta política i cultural i restar econòmicament insignificants...

El caràcter defensiu de les cooperatives

A l'època del naixement del capitalisme (1800-1870) —com arran de tota reestructuració econòmica, d'altra banda— l'estatut de certes categories professionals fou amenaçat: l'artesanat independent, els obrers especialitzats, certes professions intel·lectuals... Per poder-se mantenir enfront al corró compressor de la màquina capitalista, aquestes diverses categories apel·len a la doctrina cooperativista. Ara bé, molt sovint, les formes d'organització en cooperatives només són efectives en sectors difícilment racionalitzables pel capitalisme (especialment en la indústria gràfica i la construcció de 1920 a 1965, o en el sector terciari a partir de 1973...). Es constata també que la creació de cooperatives se situa generalment dins sectors on es requereix un alt grau de formació i de qualificació. Un element indispensable per a la creació de cooperatives és un alt grau de desenvolupament de la presa de consciència col·lectiva de l'orgull professional.
En altres sectors (tals com l'ocupació i represa de grans empreses en fallida, o les petites cooperatives d'aturats...) el caràcter defensiu és encara més evident: es tracta aquí de solucions a curt terme, com per exemple la lluita pel manteniment dels llocs de treball. A més llarg terme, les cooperatives autogestionades només tindran possibilitat d'imposar-se en les petites i mitjanes empreses, i encara sols en els sectors que no interessaran al capitalisme en aquell moment.
En la història de les cooperatives hi ha quantitat d'exemples de creació de cooperatives com a darrera taula de salvació per a qui la crisi ha fet perdre la feina (vaga interminable, «lock-out», tancada d'empresa...). La continuació de la producció, en casos així, té poc a veure amb una estratègia autogestionària, i el manteniment de la motivació es troba greument compromès. En efecte, aquestes grans cooperatives, creades després d'una tancada d'empresa, han d'integrar-se dins una xarxa comercial molt complexa —que comprèn, entre d'altres, la contractació de segona mà, les matèries primeres, el transport, la gestió del capital, la distribució...— i són per tant molt vulnerables. Es constata que aquestes passen les pitjors dificultats per bastir una bona organització de treball i una veritable autogestió. Es veu que no poden mantenir-se en el mercat, o difícilment, sigui perquè no reixen en realitzar l'autogestió, sigui perquè no poden subministrar productes comercialitzables, presoneres com són de les males condicions econòmiques i tecnològiques de partida.
Un altre element que mostra el caràcter defesiu de les cooperatives és el fet, referit més d'un cop, que els sectors de producció de les cooperatives només omplen «els buits del mercat», buits quqe el capitalisme no pot o no vol omplir per si sol. A més, quan les autoritats miren amb bon ull el desenvolupament de les cooperatives, només es tracta, sovint, de garantir, dins una perspectiva diguem-ne «d'ecologia social», un lloc privilegiat en el mer-

cat per a un «tercer sector», al costat dels sectors privat i públic. És el cas de França actualment.

Aquesta tendència a voler reconèixer un «sector d'economia social» —els Joves Socialistes, «Links»...— existeix també a Bèlgica. En altres països es parla a vegades de «sector paral·lel» (a Itàlia, als Estats Units, al Japó...).

Un «tercer sector» així definit pot, certament, inserir-se molt fàcilment dins una política neoliberal dient: «deixem els aturats espavilar-se sols, que s'ocupin ells mateixos de llurs assumptes, de llurs serveis socials; deixem-los arreglar entre ells llurs conflictes socials i explotar-se ells mateixos...».

Aquesta concepció va exactament en el sentit de les crítiques dels lliberals contra els costos massa elevats de la gestió estatal, que frena l'esperit d'empresa... A més, tot això està molt bé: si això pot apartar els joves aturats d'una revolta més violenta... La ideologia de l'autoassistència esdevé molt de moda, però despullada de tota significació política ofensiva, s'integra massa perfectament en l'actual moviment de reestructuració interna del capitalisme. En tot cas, un «tercer sector» només pot existir gràcies als sectors privat i públic. Un «tercer sector» suposa, en el millor dels casos, un reformisme socialdemòcrata i, en el pitjor cas, no és més que una vàlvula de seguretat controlada, o un cubell d'escombraries on va a parar tot el que la destral neoliberal suprimeix de la nostra societat d'abundància per tenir les mans lliures a més gran escala. En el millor dels casos, es va a parar a la creació d'un sector de «nous empresaris col·lectius», o, si voleu, a una nova classe mitja, floreixent en les esletxes creades per l'economia de mercat. En el pitjor cas, es cau dins una existència de subproletari al cor d'un «ghetto» marginal aplegant tots els que s'han exclòs de la societat de benestar, «per la porta gran o per la porta petita». Quan es constata que moltes de les petites cooperatives alternatives que es dediquen deliberadament a l'autoexplotació utilitzen treballadors clandestins i aconsegueixen tot just mantenir el cap fora l'aigua usant aturats amb subsidi, pretendre aleshores estar en via de crear una «economia alternativa global» és evidentment absurd. D'altra banda, cal plantejar-se si, com a subproletari, no es representa un tipus de comèdia social marginal i per tant esdevinguda completament inofensiva. No s'ultrapassa el marc de la retòrica política, i només es prepara un reducte ben protegit dins les runes de la nostra societat d'abundància, mentre la macroeconomia s'apropa cada cop més al precipici.

Erik Van den Abbeele, nascut el maig del 53 a Bruselles, Flandes. Historiador, animador-socio-cultural-polític al sí del Mouvement d'animation de Base (Xarxa internacional per l'autogestió i desenvolupament autònoms). El podeu trobar a M.A.B./I.O.C., Lazarijstraat 6, 3500 HASSELT, VLAANEREN, BÈLGICA.

El primer cap de setmana d'octubre hi haurà la *PRIMERA TROBADA DE CULTURA, GRESCA I TRADICIÓ* al barri del Besòs de Barcelona, un intent seriós de reflexió a l'entorn de la cultura popular en els barris perifèrics i, alhora, una mostra dels grups i colles existents a l'antic municipi de Sant Martí de Provençals —ara districte desè de Barcelona—. Hi prendran part més de quatre-centes persones culturalment actives del sector i a banda de debats, hi haurà correfocs, cercaviles, castellers, balls, etc...

GREENPEACE

El Greenpeace és una entitat que, entre d'altres, té els següents objectius:
La fi de la producció d'armament atòmic; l'atur dels abocadors de productes químics i atòmics al mar; la salvaguarda de foques, balenes i dofins, i acabar amb l'enverinament del medi amb productes perillosos.
Si voleu material i més informació sobre el concepte de supervivència del nostre medi, envieu 2,40 D.M. (marcs alemanys) a:

GREENPEACE-Informationsdienst
Hohe Brücke 1-Haus der Seefahrt
2000 Hambrugs 11
ALEMANYA FEDERAL (DFR).

LES ENGRUNES.

Si tens algun moble, roba, electrodomèstic, atuells de la casa, joguines, objectes que no fas servir. Si tens papers, revistes, diaris, ampolles de xampany, pa sec, plàstic, i ens ho vols donar, truca als telèfons:
371.46.87 (Montse). - Esplugues de 9 a 1 i de 4 a 8.
372.96.02 (Anton). - Esplugues Horari de comerç.
371.60.49 (M. Lluïsa). - Esplugues de 19 a 23 h.
i passarem a recollir-ho.
Si no és molta cosa i ens ho portes a la casa de «Les Engrunes», Plaça de Santa Magdalena, 12 (Pl. de l'Ajuntament) –Esplugues del Llobregat–, t'ho agraïrem i a més, podrem conèixer-nos directament. Gràcies.

SERVEI DE TRANSPORT

La Comissió Econòmica de «la Crida», mitjançant un acord amb l'empresa «Catalunya Express», ofereix un acurat servei de transport per ciutat i carretera. Ultra l'avantatge d'uns preus ajustats, podeu col·laborar amb els objectius de «la Crida».
Telefoneu al 218.43.95 i pregunteu per Carles Garcia i Soler.

L'Agrupació Sardanista del Club Recull d'Ivars d'Urgell —L'Urgell— organitza amb motiu de commemorar el seu Xè. Aniversari un certamen musical de sardanes.
Podeu dirigir-vos a Agrupació Sardanista Club Recull Avgda. de Catalunya, 47. Telèfon (973) 58 01 63, d'Ivars d'Urgell, comarca de l'Urgell.

PREMI VILA DE PERPINYÀ.

Organitzat per l'Ajuntament de Perpinyà, es crea aquest premi per a obres originals de literatura i monografies diverses redactades en català, amb un import de 25.000 francs.
Es tracta de la convocatòria per l'any 1985 i tindrà una periodicitat bianual. Per a més informació, dirigiu-vos a l'Ajuntament de Perpinyà-Centre de Documentació i d'Animació de la Cultura Catalana, 42 avinguda de Gran Bretanya, 66000 Perpinyà –El Rosselló–, abans del 31 de desembre del 1984.

L'ATUR COM A DETONANT

Wenceslau Soler i Serra

Caldria que en tot procés d'autoformació de dinamitzadors i en tota acció cultural es tornés a la tradició reivindicativa i de resistència que tanta importància ha tingut en la història immediata del nostre país. Resistència que s'enfrontava a situacions injustes i opressores que encara persisteixen.

A més de resistir a una cultura aliena i alienant que tenim instal·lada a casa i que fins la nostra primera institució s'esforça a fer-nos colar com a pròpia, hi ha un seguit de problemes que es mantenen i que ens afecten malgrat «el cambio»: estatificació galopant, crisi econòmica, desnacionalització progresiva dels Països Catalans, etc. Dins la crisi econòmica hi ha el factor de l'atur que ens afecta d'una manera angoixosa. No és una situació nova, però sí determinant en el moment actual per la seva magnitud.

És urgent una reflexió crítica del problema de l'atur per tal de donar-hi una resposta personal i col·lectiva.

És des d'aquesta perspectiva de reflexió crítica que em proposo d'entrar en el tema.

On queda el valor del treball com a tal en el món d'avui? El treball ha perdut el seu contingut de valor en sí. Avui no es pot dir que el treball dignifica l'home, ans tot el contrari, avui és un contravalor. L'atur ha estat i és el detonant que ha fet esclatar el valor del treball.

L'atur ha col·locat a gran quantitat de persones en situació de marginació. Un 20 % de la població activa de la Catalunya estricta es troba en situació d'inactivitat i de frustració en sentir-se inútil i al marge del procés de producció. Ens trobem avui amb la major de les injustícies: mentre que uns treballen i, per tant, tenen el mínim indispensable per viure, altres estan en situació d'inactivitat social i amb greus problemes de subsistència.

Aquesta situació s'agreuja notablement en sectors molt importants de la nostra societat: la dona i sobretot els joves d'ambdós sexes. El 50 % de la població en atur són joves de 16 a 20 anys. Els joves se senten culpabilitzats perquè, malgrat tot, se segueix mantenint el valor del treball. L'atur no els deixa edificar la pròpia identitat personal i social, genera desconfiança en la seva personalitat, prolonga artificialment l'adolescència i els col·loca en una situació d'inseguretat, timidesa, frustració, sentit de culpa, conductes associals, etc.

Amb tot aquest panorama, sorprèn la poca imaginació dels polítics i dels sindicats que continuen reclamant la creació de llocs de treball. Si tots plegats fóssim capaços de reflexionar a l'entorn d'aquesta situació, ens adonaríem que la situació de l'atur és irreversible.

I és irreversible per la dinàmica pròpia de l'economia general. La crisi energètica, el creixement controlat que s'imposa i el propi atur que genera més crisi econòmica, fa que la solució de l'atur es vegi cada dia més llunyana. Si a tot això hi afegim les noves tecnologies: la informàtica, la robòtica i l'automatització, no costa gaire de veure que el procés és irreversible. Cada dia que passa, la màquina i el robot ocupen més llocs de treball i l'home passa a engrandir les files de l'atur.

Hi ha qui diu que al Japó l'automatització ha creat llocs de treball. Crec que en el cas del Japó s'hauria d'estudiar molt bé quin paper juga la mà d'obra escandalosament barata i la flexibilitat de les plantilles en aquesta ocupació generalitzada. En qualsevol cas, el Japó no és Europa i una flor no fa estiu.

Ens cal cercar una via de solució i som conscients de la nostra incapacitat tècnica per a donar-la. Sí que intuïm, però, que el que cal és un canvi general de mentalitat per fer funcionar unes estructures que facilitin el moviment de la societat vers un món més humà i més just. Cal que totes les forces socials i polítiques es mentalitzin d'aquesta necessitat. Ara creiem que encara hi som a temps. Demà potser ja s'haurà enfonsat tot.

És per això que proposo com a punts reivindicatius de qualsevol acció cultural:

* Reclamar de l'administració la immediata posta en marxa d'un subsidi juvenil per a tots els joves de 16 a 20 anys, que hauria de ser com a mínim igual al salari mínim interprofessional. Aquest salari ja el cobren la major part dels joves d'Euro-

pa. Aquest subsidi permetria als joves de poder disposar d'un mínim indispensable per a sobreviure sense haver de viure a l'esquena de la família.

* El segon pas fóra avançar la jubilació als 55 anys, la qual cosa reduiria d'una manera considerable la població activa.

* Finalment caldria una última reivindicació per tal de reduir la jornada laboral a 4 hores diàries de dilluns a divendres, o sia, 20 hores de treball setmanal.

Amb totes aquestes reivindicacions no es pretén altra cosa que donar una resposta al greu problema de l'atur. Es tracta de fer possible la consigna «Treballem menys per poder treballar tots!».
Ja sabem que tot això pot ser titllat d'utòpic i així restem tots tan tranquils, immersos en la més gran injustícia dels nostres dies. Es tracta de posar en marxa tot un procés educacional de conscienciació que ens faci intervenir en les estructures actuals per a sotragar-les i canviar-les.
Altres temps de la història del procés de producció han estat més difícils. Mirem sinó el fet de passar, en un temps relativament curt, d'una jornada de 12 i 16 hores a la de 8 hores. El canvi que va suposar el passar en l'edat d'incorporació al treball de 8 als 14 anys. De la setmana de 72 hores a la de 40. Tot això es va aconseguir perquè hi havia una dinàmica de lluita i la suficient imaginació per plantejar estratègies adients al seu moment.
No costa gaire de veure que una vegada aconseguides aquestes reivindicacions es produiria un canvi radical a la nostra societat. Hauríem arribat gairebé a la societat del lleure.
Però sobretot hauríem arribat a donar feina a tothom i per tant a ressituar el treball en el lloc que ocupa actualment: no com un valor en sí sinó com un valor funcional i vers una corresponsabilitat en la construcció de la societat d'avui en una perspectiva d'homes lliures on la principal activitat de la humanitat seria el lleure.
Atenció, però, que hi ha tota una munió d'estaments que esperen aquesta societat del lleure, per tal d'influir-la i controlar-la, i així poder consolidar el seu poder. Com voltors, l'estat, instàncies intermitges, organitzadors professionals, etc., esperen la inerme i inactiva humanitat per poder-la animar i així tornar a controlar la principal activitat de l'home.
Jo definiria el lleure com «el temps lliure que hom disposa per poder fer alguna cosa lliurement». Poso tot l'èmfasi en l'adverbi lliurement, per la necessitat imperiosa d'anar aprofundint en una organització del lleure basat en el consentiment voluntari, en l'ajuda mútua i en la lliure cooperació. Caldria que rellegíssim l'article «Mare por!» del Via Fora núm. 1. En aquest punt caldria aprofundir el com i el perquè del lleure:

El lleure ens donaria l'oportunitat de fer servir la inventiva, la creativitat i la dinàmica necessària per tornar a posar en marxa tot un procés d'autoanimació dins d'una perspectiva d'educació permanent. Així com la industrialització va comportar la creació d'ateneus, sindicats, cooperatives, societats d'ajut mutu, etc., la revolució tecnològica ens hauria de desvetllar per construir i posar en funcionament l'estructura necessària per aconseguir l'educació permanent que desenvolupés el gust per l'art, l'expressió artística, el coneixement de les noves tecnologies, informàtica, robòtica, etc. Una altra vegada necessitem de l'ajut de tothom, intellectuals, tècnics, artistes, pensadors per aconseguir una educació permanent de la societat sencera en un clima d'intercanvi d'experiències. Una educació capaç d'orientar les possibilitats que tenen les noves tecnologies al servei de la persona humana.
Ens caldrà resistir, una vegada més, l'aparell de l'estat i evitar de totes totes, la *necesaria alianza entre el aparato del estado y la sociedad entera* que propugna *«el gobierno de la nación»*.
De cara al jovent, una vegada finalitzat l'ensenyament primari, haurien de tenir la possibilitat d'organitzar el seu temps lliure dins d'un procés d'autoformació general i així poder viure sense angoixa aquest temps de transició al treball, i amb una certa tranquilitat preparar la seva futura professió. Professió que serà, sens dubte, molt més humana que la nostra ja que haurem guanyat quelcom per a ells: el lleure.

Wenceslau Soler, membre fundador d'Enllaç; s'ha dedicat a establir uns criteris d'aprenentatge basats en l'autoformació, l'intercanvi d'experiències i l'ajut mutu. El podeu trobar els vespres al carrer Calvari, 5, àtic, telèfon 691 27 72 de Ripollet.

VIDA PRIVADA I AÏLLAMENT

Jordi Vila – Abadal i Vilaplana

Un dels dons més apreciats que tenim els humans, i que més intentem defensar, és el de la vida privada.

No ens ha estat gens fàcil aconseguir-lo. La vida rural d'altres temps, i per la qual sovint sospirem altre cop, no ens assegura la vida privada, perquè tot el que es fa o deixa de fer, tot el que es fa d'un color o d'un altre, està sotmès a la inquisitorial opinió pública. La conquesta de la privacitat la devem, potser, a dos fets socials, principalment. Per una part al Protestantisme. Aquest, concedint a l'home privat el dret d'interlocutor vàlid en les seves relacions amb Déu —fins aleshores l'interlocutor vàlid només era l'Església—, va fer que se sentís psicològicament capaç de vida privada. Però aquesta capacitat no va esdevenir una realitat social fins que el procés d'industrialització va fer viure els homes en grans ciutats. És, en efecte, amb l'aparició de les grans ciutats que els urbans aconseguim posseir una vida força privada.

Però allò que es va aconseguir (al preu que tots sabem) amb la industrialització i les ciutats grans, estem a punt de perdre-ho, o ho estem perdent, amb la postindustrialització i les ciutats monstres. Aquestes dues, de fet, ataquen talment la persona amb la competivitat, agressivitat, apilotonament, treballs sense interès, superinformació, acaparació pública i «funcionarialització» de les relacions entre les persones, que aquestes es veuen obligades a aïllar-se en la privacitat i la individualitat.

Però la privacitat i la individualitat aïllades ja no són personalitzants, esdevenen aïllacionisme i individualisme. És que el món postindustrial ens obliga a viure en un desert de persones i la persona aïllada deixa de ser persona. L'aïllament és més intens com més espès és l'apiiotonament dels individus i més fort i constant l'atac que reben dels canals o projectils d'informació. La persona només és tal quan pot tenir relacions personals amb les altres persones. Ara bé, la mena de vida a què ens sotmet la societat postindustrial sovint només permet que les relacions amb les persones siguin de caràcter funcional o d'inevitabilitat física i aquest gènere de relacions no és de les que, imprescindiblement, necessita la persona perquè pugui ser persona. Aquestes relacions l'aïllen cada cop més i, per tant, amenacen cada cop més la seva mateixa identitat personal.

És per això que no només ens veiem obligats a defensar el dret a la privacitat contra el sistema que cada cop ens controla i ens «cosifica» més, sinó que també hem de defensar el dret a les relacions personalitzants amb els altres individus. Que coses que hem de defensar!

Jordi Vila-Abadal i Vilaplana. Psiquiatre, assessor del Servei de Joventut de la Diputació de Barcelona. Autor, entre d'altres coses, de «La Drogació, joventut i droga».

MOUVEMENT D'ANIMATION DE BASE

Ens hem posat en contacte amb el MAB (Mouvement d'Animation de Base). Tenen la seva seu a Bèlgica, encara que la seva actuació és d'àmbit internacional.
Ens han fet arribar informació de les seves activitats i hem iniciat un intercanvi amb la seva publicació «Alternatives». Si voleu informació detallada de les Trobades o activitats que organitzen us podeu adreçar a Via Fora! o bé escriure'ls a M.A.B. Lazurijstraat, 6 B-3500 Hasselt BELGIUM.

El M.A.B. des del seu principi (aquest any celebren el seu 10è. aniversari) ha estat un moviment en contínua evolució, un punt de convergència per a tots aquells que dins d'un context internacional assagen de posar el seu esdevenir en llurs pròpies mans.
El M.A.B. aglutina moviments, persones i grups que tenen en comú la recerca d'un altre model de desenvolupament, en el qual cadascú tindrà «un droit de regard» sobre les situacions que els concerneixen, que respectarà el medi ecològic, que serà completament autogestionat, multiforme, llibertari, a escala humana, i que s'inscriurà en el marc de la cultura popular respectant les característiques pròpies de cada regió.
El programa d'activitats d'aquest 1984 ha estat elaborat en aquest sentit:

PROJECTES

Un llibre
«Vers una altra economia i un altre tipus de societat». Per a la redacció d'aquest llibre s'ha conectat amb persones de diferents països: Bahro, Illich, Huber, Gorz, Michel Adam... «La nostra finalitat no és pas reflectir únicament les idees sinó igualment les realitzacions concretes tals com la «Community economic development», les experiències de desenvolupament regional alternatiu, les bio-regions, o com tenir en compte l'entorn ecològic en el desenvolupament econòmic d'una regió».

Un opuscle,
«Nous moviments socials a l'Europa occidental i als Estats Units». Es farà especial atenció als moviments socials que han desenvolupat una estratègia, un concepte d'organització o una teoria que ens sembli que sigui una aportació important en la lluita per la societat llibertària i econòmica dels anys 80.
Les persones que desitgin col·laborar en aquests projectes poden connectar amb el secretariat del M.A.B.

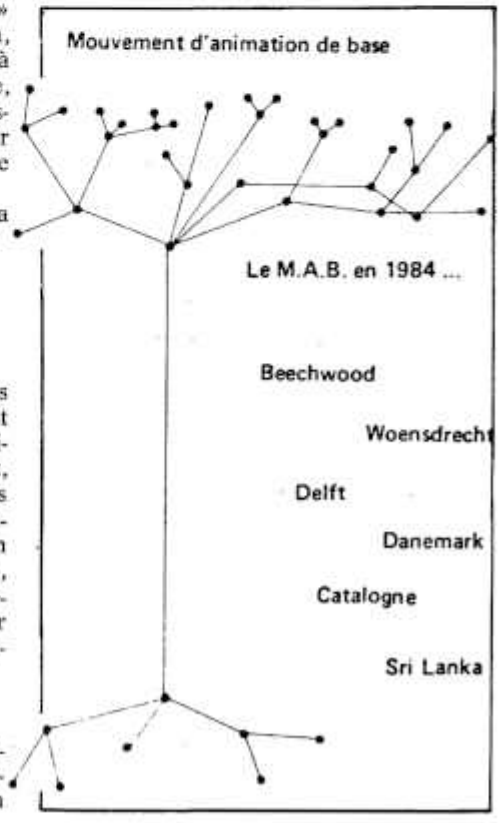

Grup de treball «self-reliance»
Es tractaren els temes següents:

- els models teòrics (el marxisme, el neoclassisme),
- la situació actual en els països en via de desenvolupament, anàlisi de dos casos concrets: el Brasil i Turquia (anàlisi dels sectors agrari i industrial, del sector «informal», del treball negre, de l'economia submergida, de l'estructura financera...),
- el model alternatiu: vers la realització de l'autonomia en via de desenvolupament, els costos d'aquest model, quina ha de ser l'estructura d'organització, exemples...

Trobades:
Octubre-novembre: SRI-LANKA: «Cap un altre model de desenvolupament: pràctiques i perspectives».
Tardor-hivern (encara no hi ha dates concretes) CATALUNYA «Visita a cooperatives».
En el que va d'any s'han fet Trobades a Dinamarca, Gran Bretanya, Woensdrecht—Països Baixos—, Delft... Tot els temes han girat sobre comunitats, economia, moviments alternatius...
«Prosseguirem la nostra acció malgrat la manca de mitjans financers. Restar testimonis i part interessada en tot allò que ens pot ajudar a superar aquest «impasse», aparentment infranquejable del 1984, aquesta és la nostra voluntat».

transmisió de la cultura (I)

Hem vist que la cultura d'una comunitat és la que fa possible la seva existència, degut a què satisfà les necessitats bàsiques dels individus i els aglutina en un projecte comú. Cal, però, perpetuar aquesta existència mitjançant la reproducció i l'adestrament de nous membres. Si la cultura és tota l'herència que un individu rep de la comunitat, la seva transmissió de generació en generació és la clau de la supervivència comunitària. A aquest procés d'aprenentatge fins arribar a ser admès com a membre de la comunitat l'anomenem *enculturació*.

Des dels inicis de la humanitat, l'enculturació ha tingut lloc informalment, per observació directa o mitjançant la primera agrupació humana: la família. Més tard, aquesta enculturació (educació) s'ha dut a terme per mitjà de diferents grups locals, religiosos o gremials. Ha estat molt moderna (en el llarg camí de la humanitat) l'aparició d'institucions dedicades a instruir massivament el jovent, més o menys com ho fan les escoles actuals. Això ha estat degut a l'avenç de la cultura (satisfacció de noves necessitats derivades), l'augment de relacions entre els membres de la comunitat (institucionalitzant-se i especialitzant-se), la jerarquització i l'enfortiment del poder. L'educació institucionalitzada i formalitzada representa, doncs, el control de la cultura per part del poder. Mitjançant aquest control, en el procés d'aprenentatge es formen nous individus amb uns sistemes de valors adients a la perpetuació, no de la comunitat lliure, sinó del poder establert, amb la

transmisió de la cultura (II)

realitat i tenir idees pròpies. Es crea així una gran massa manipulada i, per tant, mesella i consumista que representa una gran força immovilista al servei del poder establert.

Trobem, doncs, que la cultura originària i genuina, eina de supervivència de la comunitat (cultura popular) ha esdevingut, per obra i gràcia de la jerarquització i del poder, una estructura fòssil, donant pas a una eina de perpetuació del «status quo» actual (cultura dominant). En aquest canvi, la transmissió de la cultura ha passat a ser un acte totalment controlat.

De totes maneres, en el procés de formació podem establir la divisió ja coneguda entre educació formal i educació informal. Mentre l'educació formal té lloc mitjançant institucions especialitzades i personal format a l'efecte, l'educació informal és un garbuix d'influències familiars, de veïnatge, dels «mass media», etc. Aquest és el panorama enculturador que desenvoluparem en el proper qüestionari, on apareixeran dos nous conceptes: l'enculturització i l'autoformació.

QÜESTIONARI QUE CAL PENSAR I RESPONDRE PER ESCRIT:

— Pots distingir entre cultura popular, cultura tradicional i folklore?
Intenta-ho. Exemplifica-ho amb uns quants trets culturals triats per tu mateix(a).

— Reflexiona sobre la relació aculturació-emigració.

qual cosa el producte d'aquesta enculturació en lloc de satisfer necessitats humanes crea nous problemes impossibilitant llurs solucions.
Alhora, els aspectes culturals bàsics, alliberadors de la persona, es bandegen i la cultura popular es buida ràpidament dels seus continguts ancestrals, esdevenint una cultura fòssil, feta sols de romanalles del passat que ja no tenen cap funció com no sigui com a record sentimental del que en un temps fou una cultura popular viva, rica i plena. El conjunt d'aquestes supervivències culturals (folklore, sobretot) és el que podem anomenar cultura tradicional, que ara per ara no és més que un garbuix de manifestacions sovint anacròniques que, fora de mirar-les amb nostàlgia, sols poden servir com a punts de referència de cara a la construcció d'una nova cultura popular. Establim amb això una clara diferència entre *cultura tradicional* (que cal recuperar i/o potenciar en funció de l'elaboració comuna d'una veritable cultura popular) i *cultura popular* (inexistent com a ens global actualment).
Ja més darrerament, amb l'avenç de les comunicacions i l'allau d'informació dirigida que sofrim, ha aparescut un procés més subtil: *l'aculturació* (contrari a enculturació, és a dir, un procés de desarrelament de la pròpia comunitat que es dóna junt amb el buidat de continguts de la pròpia cultura), excés d'informació que impossibilita l'assimilació de tots els nous conceptes, modes, filosofies, ideologies en fi, i que impedeix l'existència d'una reflexió que permeti analitzar críticament la

— Quin paper juguen, i com ho fan, els mitjans de comunicació en el manteniment de la cultura dominant?
— Quina solució pots donar per a què el procés de formació no estigui controlat pel poder?

panellets (I)

Necessitem:
- 1/2 kg. d'ametlles dolces
- 150 g. d'ametlles amargants
- 1/2 kg. de sucre

Aquestes quantitats les podem variar sempre que es respectin llurs proporcions. Primerament, cal pelar les ametlles; per ferho més fàcil es poden escaldar deixant-les després assecar al forn.
A continuació les aixafarem i burrejarem amb l'almívar que haurem fet amb el sucre, tenint molta cura que no es cremi. Quan s'hagi fet una massa del tot lligada, la traurem del foc i la deixarem refredar. Un cop freda farem les formes desitjades i els cobrirem de pinyons, ametlles, codonyat, etc...

Sobre les formes i els gustos cal deixar les portes obertes a la imaginació, que sense voler us durà a un món ple de fantasia.

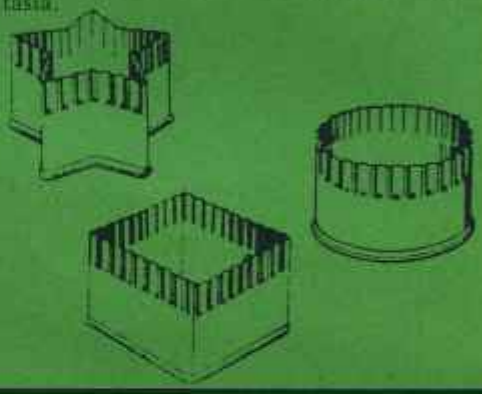

El folklore de Rupit-Pruit

GRUP DE RECERCA FOLKLORICA D'OSONA
El folklore de Rupit-Pruit.
I-cançoner
Editorial EUMO
Vic, 1983

L'OBRA

En el seu interès per la coneixença rigorosa de la tradició popular de la comarca, el Grup de Recerca Folklòrica d'Osona, de Vic, ha esmerçat una bona part dels seus esforços, coratjosos i desinteressats de tota altra cosa, en la recerca sistemàtica i l'estudi metòdic dels materials recollits al petit municipi rural de Rupit-Pruit, al Collsacabra, al límit geogràfic, doncs, de les terres d'Osona.

Es tracta de la reproducció íntegra de tot un seguit de cançons (partitures i lletres), que els autors han anat recollint dels diferents testimonis orals d'aquesta població. El material recollit és el testimoni de la coneixença actual de la poesia popular al municipi de Rupit-Pruit, cantada o recitada pels seus escassos habitants, i del seu estat actual.
Cal remarcar, altrament, l'antiga funció documentada en el llibre, d'una bona part del conjunt dels treballs que s'editen en la mesura que els cantaires expliquen en quina situació concreta eren interpretades aquestes cançons.
Una tasca tan conscient i precisa de recerca i d'exposició com la d'aquest recull és ben encomiable i fa un servei innegable en el camp dels estudis i de la conei-

xença de la cançonística popular, més que més tractant-se d'un intent deliberat de circumscripció en una zona geogràfica reduïda per examinar-ne el material existent i l'estat de la tradició.

INDEX

Pròleg.
Introducció.
Cançons baladístiques o liriconarratives.
Cançons del cicle de l'any o de la vida.
Cançons de carlins.
Notes.
Apèndix.
Cantaires.
Títols d'altres cançons populars no transcrites.
Bibliografia consultada.

en llaç
full informatiu

TROBADES D'INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES EN EL CAMP DE LA CULTURA POPULAR.

(Aquestes activitats tenen el suport de **La Fundació Serveis de Cultura Popular i La Fundació Esico**)

El per què de les Trobades

Perquè cal que entre tots redescobrim un estil propi de la cultura i de l'aprenentatge, un estil on l'ajut mutu, la lliure cooperació, l'activitat, l'autogestió i l'autoformació tinguin un lloc preferent.
El fer la recerca en un clima d'autoformació, és el que ens pot donar una educació a la inventiva, la iniciativa, la imaginació i la corresponsabilitat. Aquestes Trobades estan pensades per:

- facilitar l'intercanvi d'experiències entre tots aquells que a cada poble, barri o comarca fan possible una dinamització constant del seu entorn;
- revaloritzar el treball de dinamització cultural des d'una perspectiva de treball voluntari, no institucional;
- aprofundir sobre el concepte de cultura, com a resposta personal i collectiva a les dificultats que genera la realitat actual del nostre país; enfront d'una cultura alienant i aliena proposar-ne una de pròpia i alliberadora, tant personal com collectiva;
- treballar unes tècniques que ens donin un ventall més ampli de possibilitats a l'hora d'endinsar-nos en una festa concreta;
- aprofundir tots plegats en el sentit de la festa, en els costums i recuperar-los en el seu contingut per al moment actual.

MENORCA —finals de juny— del 1984

Els dies 30 de juny i 1 de juliol es va celebrar la tercera Trobada d'intercanvi d'experiències a Maó, organitzada per l'Associació de Veïns Camí d'en Barrotes i de Santa Maria.
Aquesta vegada vam dedicar tot l'esforç a l'aprenentatge de tècniques concretes. En Noè Rivas va ser el que va portar tota la part de cançons i la Paquita Morral la de danses.
El cap de setmana va ser intens, vam ballar i cantar molt i també es va poder nedar una miqueta. La gent que va participar a l'encontre eren majoritàriament membres del Grup Folklòric de Maó. En els Fulls Informatius núm. 5 hi trobareu un article en el que expliquen quina és la seva funció i què entenen per folklore.
L'Associació de Veïns era una festa —dissabte a la nit—: música, cançons, balls i jocs, i sobretot, un sopar artesanal elaborat entre unes quantes i uns quants: coques dolces i salades, albergínies i carbassons farcits, sangria... Gent crítica i alegre, es respirava una força dinamitzadora multigeneracional.
El diumenge a la nit —un cop finalitzada la trobada— vam anar tots plegats a un autocar, bo i cantant cançons apreses i aprenent-ne encara de noves, cap a Ciutadella. Allí hi havia ball a la plaça, «perquè el folklore ha de ser viu i no pot ser un espectacle», i es van ballar jotes, boleros, la balanguera..., i al final la gent que havíem participat a la trobada no ens vam poder estar de ballar a la plaça

i fer ballar a la gent algunes de les danses que havíem après.
Ens va faltar temps per poder seure un parell d'hores i analitzar l'experiència d'aquells dos dies. Nosaltres creiem que és bo acompanyar qualsevol aprenentatge o experiència amb la reflexió, és una manera d'anar-nos autoformant i d'anar aprofundint en allò que instintivamente triem o ens agrada. Valorem, però, molt positivament aquesta trobada i sobretot la tasca dinamitzadora d'aquesta associació de veins de Maó.

AVIÀ (BERGUEDÀ)

El 29 i 30 de setembre ens vam reunir a Avià diverses persones d'entitats culturals i de regidories de cultura del Berguedà.
Els temes generals al voltant dels quals vam discutir foren els següents:

* L'Associacionisme juvenil i el paper de les entitats en el món dels joves no associats.

* Dificultat en la incorporació de nova gent que vulgui assumir responsabilitats per tal de donar continuïtat a les associacions, als ateneus, als esplais, etc.

* Estudiar la possibiltat de crear una coordinadora comarcal.

La part de tècniques es va dedicar a l'aprenentatge de cançons i danses populars d'arreu del món.
Vam concretar la forma de treball elaborant els següents punts per reflexionar-los en privat i/o en grup abans de la posada en comú:

a) Quin paper juguen els joves de 15 a 20 anys del teu poble, ciutat o barri?, estan associats?, formen colles naturals?, a què creus que es deu la seva participació o no participació?

b) Quin creus que ha de ser el paper dels adults davant els joves?, les entitats que tu coneixes són el suficientment dinàmiques perquè un jove pugui trobar-hi el seu lloc?

c) Proposa un pla a nivell local, amb possible coordinació comarcal o més àmplia, per tal de posar en marxa un procés urgent de dinamització.

d) Propostes concretes de cara a la creació d'una cordinadora comarcal.

D'aquesta posada en comú vam treure'n les següents conclusions:

a) Com a característica general es va fer notar que al jove li falten punts de referència que l'ajudin a anar escollint, comparant, aprenent i així anar formant el seu criteri i la seva pròpia personalitat.

— La participació dels joves en associacions o entitats està condicionada per:

- L'estímul que rebi per part dels adults.
- L'existència d'associacions diverses i dinàmiques per tal que pugui integrar-se a la que més l'atregui i així anar creixent com a persona.
- La integració al país on viu.

— La no participació dels joves en associacions i entitats està condicionada per:

- La manca d'estímul per part dels adults.
- La immersió dins la societat de consum: tendència a què li donin tot fet, llei del mínim esforç, instint de comoditat, manca d'imaginació, droga...
- La no integració al país on es viu, que coincideix en molts casos amb les persones de més baix nivell cultural.
- La societat tancada.

b) Es constata que el paper de l'adult és essencial. Cal que els adults assumeixin la responsabilitat que els pertoca: escoltar, orientar, deixar fer, ser punts de referència, etc.
— Quan en una població hi ha adults que no han abandonat el seu rol les associacions i entitats tenen més vida i més continuïtat.
— Es remarca que perquè les entitats siguin més dinàmiques cal que les persones hi participin des d'infants: entitats multigeneracionals.
— També es comprova que moltes entitats no són prou obertes ni dinàmiques.
— Cal que les entitats orientin i donin suport a les propostes que els joves generen.

c) Es veu molt important establir intercanvis culturals entre totes les poblacions de la comarca.
— Com a procés urgent de dinamització, Enllaç proposa facilitar seminaris d'autoformació permanent sobre temes que puguin ser d'interès per a la gent que treballa en aquest camp, i continuar promovent trobades comarcals i intercomarcals per anar estructurant un moviment de dinamitzadors culturals a nivell de Països Catalans.

d) S'accepta la proposta de creació d'una coordinadora comarcal.
— S'acorda convocar a totes les entitats culturals de la comarca, potenciar la dinamització cultural dels pobles del Berguedà i tenir més representativitat davant dels organismes oficials.

20-21 d'octubre
COMARCA DEL BAIX LLOBREGAT

Temes a treballar:

* Necessitat d'incorporar nova gent que vulgui assumir responsabilitats, per tal de donar continuïtat a les associacions, als ateneus, als esplais, etc.

* Influència que reben els pobles i ciutats del Baix Llobregat de BARCELONA: manca d'identitat de les poblacions, cultura centralitzada, comunicacions radials, àrea metropolitana, pla de costes...

* Resposta enfront a l'excessiu protagonisme de les Institucions de govern.

Aprenentatge de tècniques:

* Impressió i confecció de cartells i programes.

* Elaboració de panellets de cara a la celebració de la Castanyada.

10 i 11de novembre
COMARCA DEL BARCELONÈS

Estem preparant aquesta trobada amb entitats i persones de la comarca. Si algú està interessat a col·laborar en la preparació, triar els temes de màxim interès, buscar documentació, etc. que telefoni els vespres al 691 27 72 o 692 51 83.

Trobades al Centre Permanent de Cultura Popular (al tros que hi ha construït) — Els Pujols - Guardiola de Font-Rubí - Alt Penedès

A tots els qui us pugui interessar, recordem i avisem amb temps que la darrera trobada de l'any 1984 (dies 8 i 9 de desembre), la dedicarem a fer una valoració d'aquests tipus d'encontres i a estudiar la importància que té la dinamització cultural i l'autoformació en el moment actual. De cara el 1985 us podem avançar que el gener celebrarem el dotzè aniversari d'Enllaç, segurament en un lloc sorpresa, i que a finals de febrer o començaments de març hi haurà la Festa de l'Arbre. Més endavant us farem arribar el programa de tot el curs 84-85.

Indicacions pràctiques

Enllaç posa a disposició de tothom que ho desitgi i hi càpiga (hi ha lloc per a 25 persones), una casa —el Centre Permanent de Cultura Popular— per poder compartir i intercanviar experiències en el camp de la dinamització cultural. L'horari de les Trobades és de les 11 del matí del dissabte a les 6 de la tarda del diumenge. El divendres a partir de les 8 del vespre la casa estarà oberta però només hi haurà servei de matalàs, el sopar cal que cadascú se'l porti.
El preu és de 500 pessetes per dia i per persona. Aquest preu inclou tots els àpats i les despeses de la trobada.
És del tot necessari que confirmeu l'assistència als telèfons 691 27 72 o 692 51 83 (sempre als vespres), o escribint a l'apartat de correus 85, de Ripollet. Us podem facilitar informació més detallada de cada trobada, horaris de trens, de cotxes, mapes de carreteres, brúixoles, etc.

ENLLAÇ ha estat convidat a participar a l'encontre europeu: *Cooperativisme i Nous Moviments Socials*, que se celebrarà a Barcelona i Sant Pere de Ribes els *dies 7, 8, 9 i 10 de novembre d'aquest any*. Aquesta trobada l'organitza el M.A.B. (Moviments Alternatius de Base) de Bèlgica i el Gabinet d'Estudis Socials de Barcelona. Per a més informació telefoneu al 317 72 00 ext. 93.

CONSTRUCCIÓ DE LA SEGONA FASE DEL CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR.

Com ja vam informar en el passat número del VIA FORA!, aquest estiu hem realitzat la construcció de la segona fase del Centre.

La construcció ha durat quaranta-cinc dies dividits en tres camps de treball, que com l'any passat han acollit a voluntaris d'arreu del món.

Cal però, assenyalar que en el capítol de les obres realitzades, aquestes s'han limitat únicament a l'estructura exterior de la segona fase, així com a l'emblanquiment exterior dels dos mòduls i l'interior del primer.

Així, doncs, per a properes activitats queda pendent l'acondicionament interior d'aquest segon mòdul, que ens permetrà poder aprofitar el cent per cent de la capacitat i possibilitats de la casa.

També, com el curs passat, en el proper VIA FORA!, confeccionarem un dossier en el que valorarem els tres camps de treball realitzats, les seves activitats, realitzacions, assistents..., per finalitzar amb un balanç econòmic i un reportatge fotogràfic.

NECESSITEM COL·LABORADORS QUE ESCAMPIN LA REVISTA

Si et consideres una persona culturalment activa, si vols viure altrament, si lluites per la reconstrucció dels Països Catalans, ajuda'ns a fer nous subscriptors.

VOLEM I NECESSITEM ARRIBAR ALS 1000 SUBSCRIPTORS

Si et plau, retalla aquestes butlletes i fes-les arribar a persones que puguin subscriure's-hi.

Com tota Associació Cultural, funcionem amb la col·laboració dels sòcis. Per ser **soci col·laborador** d'ENLLAÇ només cal aportar la quantitat de 500, 1.000 o 1.500 pesetes al trimestre. Tots els socis rebran la publicació VIA FORA! i se'ls convocarà a l'assemblea general ordinària anual.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

En/Na .....
Adreça ..... Telèfon .....
Població ..... Comarca .....

- ☐ Em subscric a «Via Fora!» per a l'any 1984 (500 ptes./4 números)
- ☐ Vull rebre la col·lecció completa (8 números) d'«ENLLAÇ Fulls Informatius» (800 ptes.)
- ☐ Vull rebre els números següents d'«ENLLAÇ Fulls Informatius»: ..... (100 ptes./exemplar)
- ☐ Vull rebre ..... exemplars del «Mètode de Gralla» de Jaume Arnella i Paquita Roig (400 ptes./exemplar)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.000 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (...../trimestre)

Forma de pagament:

- ☐ Gir postal
- ☐ Domiciliació bancària
- ☐ En efectiu (personalment)

Data ..... Signatura .....

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms .....
Llibreta n.º / c.c. n. ..... Banc / Caixa .....
Agència ..... Adreça .....
Població ..... Comarca .....

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/a la meva llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meva subscripció.

Data ..... Signatura .....

en llaç
promotora de cultura popular
apartat 85 RIPOLLET

NECESSITEM COL·LABORADORS QUE ESCAMPIN LA REVISTA

Si et consideres una persona culturalment activa, si vols viure altrament, si lluites per la reconstrucció dels Països Catalans, ajuda'ns a fer nous subscriptors.

VOLEM I NECESSITEM ARRIBAR ALS 1000 SUBSCRIPTORS

Si et plau, retalla aquestes butlletes i fes-les arribar a persones que puguin subscriure's-hi.

Com tota Associació Cultural, funcionem amb la col·laboració dels sòcis. Per ser **soci col·laborador** d'ENLLAÇ només cal aportar la quantitat de 500, 1.000 o 1.500 pesetes al trimestre. Tots els socis rebran la publicació VIA FORA! i se'ls convocarà a l'assemblea general ordinària anual.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

En/Na .....
Adreça ..... Telèfon .....
Població ..... Comarca .....

- ☐ Em subscric a «Via Fora!» per a l'any 1984 (500 ptes./4 números)
- ☐ Vull rebre la col·lecció completa (8 números) d'«ENLLAÇ Fulls Informatius» (800 ptes.)
- ☐ Vull rebre els números següents d'«ENLLAÇ Fulls Informatius»: ..... (100 ptes./exemplar)
- ☐ Vull rebre ..... exemplars del «Mètode de Gralla» de Jaume Arnella i Paquita Roig (400 ptes./exemplar)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.000 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (...../trimestre)

Forma de pagament:

- ☐ Gir postal
- ☐ Domiciliació bancària
- ☐ En efectiu (personalment)

Data ..... Signatura .....

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms .....
Llibreta n.º / c.c. n. ..... Banc / Caixa .....
Agència ..... Adreça .....
Població ..... Comarca .....

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/a la meva llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meva subscripció.

Data ..... Signatura .....

en llaç
promotora de cultura popular
apartat 85 RIPOLLET

torrons (I)

TORRO DE XOCOLATA

Necessitem:

- 300 g. de praliné *
- 250 g. de xocolata fondant
- 200 g. d'avellanes torrades

Primerament fondrem, al bany maria, la xocolata, afegint-hi a continuació el praliné i les avellanes torrades i pelades. Es posa en un motlle i s'espera que refredi.

(*) El praliné és una pasta feta de pols d'ametlla, avellana i/o nous, amb sucre i mel. Per la seva dificultat a l'hora de fer-la, us aconsellem que la demaneu directament a la vostra pastisseria de confiança.

torrons (II)

TORRO DE ROVELL D'OU

Necessitem:

- 375 g. de sucre
- 10 gotes de llimona
- 250 g. de pols d'ametlles crues
- 3 rovells d'ou

El que cal fer primer és barrejar el sucre amb la llimona diluïda una mica amb aigua fins que quedi tot una massa líquida. Es posa al foc remenant-lo fins que quedi al punt d'almívar o de bola. Tot seguit s'afegeixen les ametlles crues i els rovells batuts. Es posa en un motlle i a continuació es crema per sobre.

TORRO DE MASSAPA

Es confecciona de la mateixa manera que el de rovell, però sense ous i amb fruita confitada.

TORRO DE CROCANT

Necessitem:

- 200 g. de sucre
- unes gotes de llimona
- 200 g. d'ametlles torrades i pelades

Es posa el sucre i la llimona al foc fins que queda un líquid de color marró. Tot seguit s'afegeixen les ametlles torrades i pelades. Es prepara un marbre untat amb oli i es posa tot el contingut i s'espera que refredi.

Calendari de tradicions populars

SERRA I BOLDU, Valeri
Arxiu de tradicions populars
José J. de Olañeta, Editor
Barcelona 1980
Primera edició, maig del 1928

L'autor pertany al grup de folkloristes que creien que els pobles no són conscients del gran valor de llurs tradicions i tracten de recollir-les, perquè les conservin amorosament i no les deixin perdre.
L'objectiu d'aquesta obra era la formació d'un gran arxiu cultural, a l'abast de tothom i del que ningú es sentís exclós.
Malauradament, forces externes i la mort el 1938 del seu director, foren les causes de què s'aturés en el 7è. fascicle. En el primer d'ells hi ha una extensa introducció a càrrec de Josefina Roma, que ens explica l'organització i divisió d'aquest arxiu, així com ens situa en el moment i circumstàncies històriques en què es va produir la seva recopilació i publicació.
Creiem que, tan sols pel seu valor de document, testimoni d'uns esforços, treballs i maneres de fer, cal que estigui present en les biblioteques i/o centres de documentació especialitzats en aquests temes.

panellets (II)

PANELLETS DE POBRE

Necessitem:
- 1 kg. d'ametlles ratllades
- 1 kg de sucre
- 3 ous
- 2 o 3 patates mitjanes

Aquestes quantitats les podem variar sempre que tinguem en compte les proporcions. El primer que s'ha de fer és bullir les patates. Aleshores, les aixafarem i barrejarem amb les ametlles ratllades i el sucre. Tota aquesta massa cal remenar-la molt fins que les ametlles comencin a treure oli i tot sigui una massa homogènia.
Ara ja podem començar a fer boletes o les formes que més ens agradin, tot arrebossant-les de pinyons. Després amb un ou batut els pintarem per sobre amb un pinzell, collocant-los tot seguit en una llauna untada de mantega i espolsada amb farina, i posant-los dins del forn ben calent durant uns quinze minuts.

Amb la mateixa pasta es poden fer d'altres tipus:
de café: afegint café mòlt a la pasta (una culleradeta aproximadament).
de codonyat: collocant un bocí de codonyat dins de cada boleta.
de llimona: afegint a la pasta la pell d'una llimona ratllada.
de grosella: barrejant un raig de xarop de grosella a la pasta.
de xocolata: afegint a la pasta una culleradeta de cacau en pols.

Totes aquestes varietats abans de posar-les al forn cal arrebossar-les amb sucre.

Variant:

Necessitem:

560 g. d'ametlles ratllades
560 g. de sucre
370 g. de moniatos cuits

Cal seguir el mateix procediment que en la confecció dels anteriors.

«LE CUN DU LARZAC»: RECERCA D'UNA NOVA DEFENSA

El dia 21 d'agost del 1981, el diari francès LIBERATION, *publicà un reportatge que amb el nom de* LE CUN DU LARZAC: LA RECERCA D'UNA NOVA DEFENSA, *analitza els onze anys de lluita que els habitants d'aquesta contrada occitana van mantenir per tal d'aconseguir la no ampliació de la base militar de Larzac al departament d'Aveyron a l'Estat Francès.*
Per la seva importància i interès, us ho oferim a continuació.

Mentre que les recerques sobre la defensa generalment es circumscriuen als temes de la guerra i els seus mitjans militars, *LE CUN DU LARZAC* vol promoure una recerca a l'entorn de tots els aspectes de la *defensa* —eines de treball, qualitat de vida, drets humans, consciència regional, resistència a l'agressió, sanitat, etc...—. S'afanya en descobrir com hom pot *civilitzar la defensa* en comptes de *militaritzar la societat*. Tanmateix, *LE CUN DU LARZAC* aplega una setantena de diaris i revistes, tot constituint progressivament una biblioteca (2.000 obres) i un fons de documentació (500 dossiers), un conjunt de caire únic en el seu gènere. Semblantment, *LE CUN DU LARZAC* posa en pràctica tècniques de desenvolupament alternatiu: la casa-dormitori és feta amb bales de palla; les dutxes del centre d'acolliment funcionen amb escalfadors solars i l'aigua és bombejada amb energia eòlica.
El programa d'activitats de *LE CUN DU LARZAC* conjumina el treball manual en la construcció del centre d'acolliment, el treball en tallers d'aprenentatge i desenvolupament de tècniques concretes, les sessions de reflexió col·lectiva a l'entorn de temes amb intervenció d'especialistes i documentació audiovisual, així com les activitats lúdiques: excursions, repòs, etc. L'estiu d'enguany, hom ha desenvolupat vint-i-cinc tallers diferents, a l'entorn de temes com la no violència, pedagogia de la pau, energies alternatives, alternatives econòmiques, música, teatre, expressió corporal, autodefensa, aikido...
LE CUN DU LARZAC pertany a la F.A.R.E.P. (Federació d'Associacions de Recerca i Educació per la Pau). Aquesta Federació acull tres centres de documentació, formació i recerca sobre els problemes de la guerra i de la pau:

DEFENSE ET PAIX
Servei de Formació i Documentació
23, rue N.-D. de Lorette. 75009 PARIS
Tlf.: (1) 281 48 94

LA FORGE
Defensa i Estratègia de la Pau
10, rue de Paris/Longpont-sur-Orge.
91310 MONTHLÉRY
Tlf.: (6) 901 99 81

LE CUN DU LARZAC
Recerques i encontres per una altra defensa.
12100 MILLAU. Tlf.: (65) 60 62 33

LA HISTÒRIA DE LARZAC: ONZE ANYS DE LLUITA (1970-1981)

Per tal de situar correctament l'afer de Larzac en el context polític francès cal recordar que, en aquests onze anys, s'han succeït en el seu càrrec tres presidents de la República, cinc primers ministres, sis ministres de la defensa i sis prefectes del departament d'Aveyron. Val a dir també que —als voltants de Larzac— la població és força conservadora; el suport dels batlles i els consells municipals dels ajuntaments afectats pel projecte d'ampliació del camp militar, així com dels ajuntaments veïns, sempre ha estat força discontínua.

1. OCTUBRE 1970-SETEMBRE 1972: L'ANUNCI DEL PROJECTE D'AMPLIACIÓ DEL CAMP MILITAR

El dia 11 d'octubre de 1970 es fa públic a la Cavalerie el projecte d'ampliació del camp militar de Larzac, projecte que suscita nombrosos moviments de protesta.

El 9 de maig de 1971, 1.500 persones es dirigeixen des de Millau a la Cavalerie. El 6 de novembre, 6.000 manifestants desfilen pels carrers de Millau. El març i l'abril de 1972, Lanza del Vasto fa quinze dies de vaga de fam i els pagesos es comprometen en una llarga lluita no violenta contra el projecte d'ampliació. 103 d'aquests adopten conjuntament el compromís de romandre a les seves terres i no acceptar cap transacció. El 14 de juliol següent, setanta tractors i 20.000 persones desfilen a Rodez.

2. OCTUBRE 1972-SETEMBRE 1974: LA DECLARACIÓ D'UTILITAT PÚBLICA. LES PRIMERES GRANS MANIFESTACIONS

El poder assaja de declarar el projecte d'ampliació d'utilitat pública. El camp militar cal que passi de 3.000 a 17.000 hectàrees d'extensió. La indagació s'esdevé l'octubre de 1972 i el prefecte formula la seva sentència el 26 de desembre. Al mateix temps, seixanta ovelles pasturen a la torre Eiffel. El gener de 1973, vint-i-cinc tractors surten de Larzac cap a París. Per tal d'implantar-se més sòlidament, els pagesos creen l'A.P.A.L.: Associació per la Promoció de l'Agricultura a Larzac. Amb l'ajut de voluntaris, els anys 1973, 1974 i 1975 es basteix una pleta monumental al poblet de La Blaquière. L'abril de 1973, seixanta pagesos retornen llurs documents militars. S'obra una escola l'octubre de 1973. El desembre es constitueix el primer G.F.A. —Agrupació Financera Agrícola— per tal de comprar les terres que l'exèrcit cobeja. Dues grans manifestacions tenen lloc a Larzac l'agost de 1973 (60.000 persones) i l'agost de 1974 (100.000 persones).

3. OCTUBRE 1974-SETEMBRE 1975: LA INVESTIGACIÓ PARCEL·LÀRIA

El procés previ a l'expropiació recomença en la primavera de 1975. La investigació parcel·lària es desenvolupa els mesos de febrer i març als onze ajuntaments afectats i provoca moltes manifestacions. El 10 de març, una explosió destrueix parcialment una alqueria de La Blaquière on dormien deu persones. Els pagesos s'enforteixen i organitzen la resistència. L'octubre de 1974, ocupen la granja de Truels, adquirida per l'exèrcit. El maig de 1975 es crea l'associació Larzac-Universités. La publicació mensual «Gardarem lo Larzac» apareix el juny de 1975. Els comitès que a tot l'estat francès recolzen els defensors de Larzac mantenen reunions de coordinació periòdiques a partir de desembre de 1974, tot adoptant una actitud cada cop més activa en la lluita al costat dels pagesos.

4. OCTUBRE 1975-AGOST 1978: LA PARALITZACIÓ DEL PROCÉS

El procés d'expropiació sembla aturat durant tres anys. El poder ha copsat la força de la resistència pagesa i popular. Intenta de seduir els pagesos, tot proposant-los un pacte de *mini-ampliació* del camp militar. Alhora, l'exèrcit compra les terres als especuladors, i així no els caldrà expropiar-les. L'administració opta per ajornar el procés durant dos períodes electorals. El 1977, l'esquerra guanya les eleccions municipals en moltes ciutats. El 1978, però, és la dreta qui conserva la majoria a l'Assemblea Nacional després del fracàs de la Unió d'esquerres.
Mentrestant, els pagesos ocupen les propietats de l'exèrcit i n'exploten les terres.

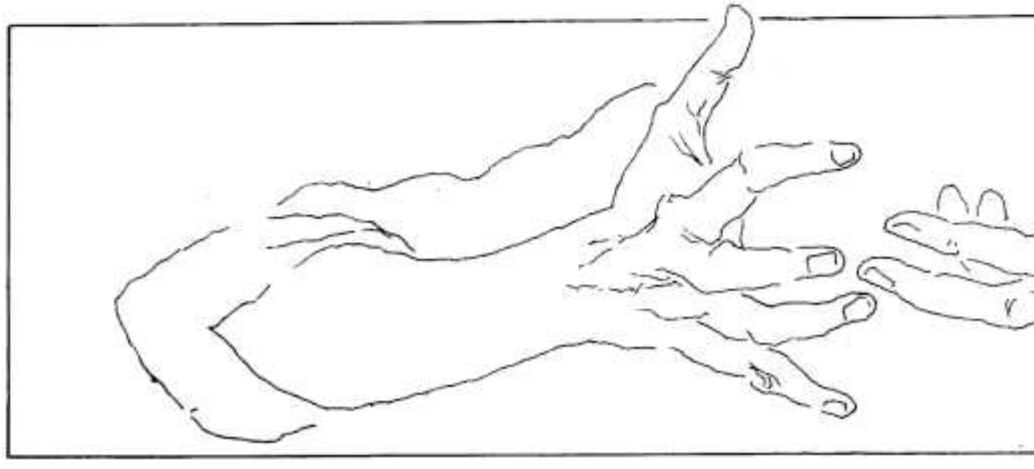

S'arranjen camins i edificis; s'instal·la aigua i telèfon. L'octubre de 1975 s'obre a Larzac un centre de recerca de mètodes d'acció no violenta. El 28 de juny de 1976, vint-i-dos pagesos i ocupants posen setge a les oficines del camp militar, on es preparen les adquisicions de l'exèrcit. Són detinguts i resten engarjolats tres setmanes. L'agost de 1977 s'organitza la tercera gran assemblea a Larzac, en la qual prenen part cinquanta mil persones.

5. SETEMBRE 1978-ABRIL 1981: LES SENTÈNCIES DE CESSIÓ. LES ORDENANCES D'EXPROPIACIÓ

El poder recomença el procés el setembre de 1978, tenint en compte els resultats electorals. Les ordenances d'expropiació substitueixen les sentències de cessió. Els pagesos —per tal de popularitzar la seva protesta— emprenen una marxa de Larzac a París, el mes de novembre. 40.000 persones els acolliran a París. Per tot l'any 1979 la lluita continua i, a cada poble, els pagesos barren el pas al jutge encarregat d'avaluar les propietats. El maig de 1980 s'assoleix una victòria jurídica: el Tribunal de Cassació anul·la les expropiacions per defectes de forma. El procés serà restablert els mesos d'octubre i novembre. Els pagesos tornen novament a París a les acaballes de novembre. S'hi estan deu dies amb llurs famílies, acampats al Camp de Mart i, més tard, al damunt d'una llanxa. Des del desembre de 1980 fins el febrer de 1981 l'ofensiva del poder s'intensifica. El ministre de defensa i el prefecte tracten de seduir les personalitats més destacades de l'Aveyron i els dirigents de les organitzacions agrícoles. El 24 de febrer, és signat a París un protocol de conciliació que els pagesos rebutgen. Al llarg d'aquests tres anys —especialment estimulants— els militants dels comitès Larzac multipliquen llurs iniciatives. Són retornats dos mil documents militars.

6. MAIG-JUNY 1981: FRANÇOIS MITERRAND DETERMINA LA SUSPENSIÓ DEL PROCÉS D'AMPLIACIÓ DEL CAMP MILITAR

La victòria política de Miterrand i el seu partit socialista farà possible el desenllaç del conflicte. François Miterrand, triomfador el 10 de maig de 1981, acomplirà les promeses que feu de retornar als pagesos llurs terres. A la sortida del consell de ministres del 3 de juny hom anuncia l'abandonament del projecte d'ampliació del camp. El set de juny, els militars desocupen les cinc granges que ocupaven des de l'octubre de 1976.

(FONT: *Liberation*, divendres 21 d'agost de 1981.)

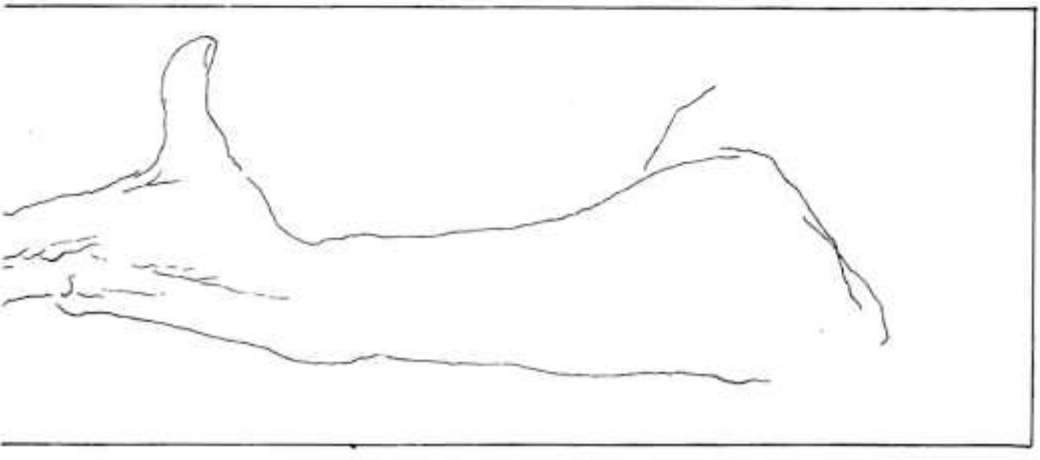

Cada dotze d'octubre, l'Estat Espanyol celebra el «descobriment» mitjançant l'obligatòria Fiesta de la Hispanidad *o* Fiesta de la Raza. *A més que la* Hispanidad *no deixa de ser una fallàcia i la* Raza *una creença de mal gust, interessada i perillosa, en aquesta data som bombardejats pels cínics de torn amb la ideologia imperialista espanyola. Si per a nosaltres és un parany, per als pobles d'Amèrica és un insult. Tant és així, que l'any 1978 es van reunir a Bruselles representants dels pobles americans i van declarar el 12 d'octubre com a «Dia de la Desgràcia».*
Pocs anys després, amb la Generalitat restaurada, vam poder exercir el nostre dret al treball negant-nos a festejar aquesta data... per un any només. Enguany, estarem de nou obligats a celebrar la Fiesta de la Raza, *una «festa» aliena al nostre poble i a la nostra cultura, com ho és per a la majoria de la població d'Amèrica.*
La proximitat d'aquesta data, lligat amb la importància del tema, ens fa recomanar-vos aquests dos llibres, escrits en moments molt diferents però tots dos fruit d'unes vivències directes de llurs autors, els quals van poder comprovar la realitat d'uns pobles que han sofert des del seu «descobriment» un etnocidi constant.

TRAVESSET, Josep i ROSSELLÓ, Anna

Editorial Pòrtic, col·lecció Pòrtic 71, 29 Barcelona 1983. 151 pàgines.

ELS AUTORS

De l'experiència d'aquests catalans per terres de l'Amèrica marginada ha sorgit el llibre que us presentem, el qual ha estat una ràpida resposta al manipulador programa de T.V.E. «300 MILLONES».
Aquesta experiència ha estat obtinguda en un viatge de vuit anys al llarg de tot el continent, travessant deserts, explorant l'Amazònia i tramuntant els Andes. Només això ja seria motiu d'admiració, encara més, però, pel fet d'haver-ho fet a peu. Els protagonistes són de tarannà modest i tracte delicat, però amb una gran força de voluntat, serenitat i convenciment.
De l'Anna Rosselló i en Josep Travesset podem llegir altres títols basats en la mateixa experiència: «L'Amèrica Marginada», «Com neix i mor un emigrant», «Illapa de Huancane», «O Catalão», a més de molts articles a diaris i revistes.

L'OBRA

El llibre té un llenguatge entenedor, agradable i delicat, cercant en tot moment completar les vivències dels autors amb referències a historiadors i antropòlegs, com el dominic Bartolomé de las Casas i B. Pereira Jiménez, o bé amb documents que expliquen la situació de cada poble. Trobem també breus comentaris sobre els moviments i organitzacions que defensen les ètnies d'Amèrica.
Tot el llibre fa un crit d'atenció sobre l'actual realitat d'aquests pobles. Antropòlegs sensibilitzats es van reunir el 1971 a Barbados, en un Simposyum, per estudiar la responsabilitat de la desaparició dels pobles i cultures. D'aquesta reunió, i com a tímida conclusió, es va despendre que la culpa d'aquests etnocidis era tant dels estats, com de l'antropologia, com de les missions religioses.
La darrera part del llibre és dedicada a explicar gràficament la situació actual de les ètnies d'Amèrica del Sud i del Centre, i de la Península Ibèrica (Europa).
Volem destacar la importància d'aquesta obra com a introducció al tema de l'imperialisme lingüístic, ja que en el cas d'Amèrica podem parlar de majories ètniques sotmeses.

Amics:
Referent a VIA FORA!, només puc felicitar-vos tant pel contingut com pel cos que va prenent. Ara bé, crec que una publicació com aquesta, per l'ambició i l'esforç que suposa, pot reduir aquesta frescor i vitalitat que us caracteritza i que ens ha servit d'estímul a molts de nosaltres. De qualsevol manera, no dubto que haureu sospesat tot això i segur que ho tindreu en compte.
Veig que el contingut de les trobades d'aquest any en aquell «tros de casa» les heu dedicades a l'estudi i a la reflexió més que a l'aprenentatge de tècniques.
Jo també comparteixo la sensació que tot ha quedat una mica desdibuixat i que es torna a imposar un temps de reflexió profunda i seriosa. Crec que hem entrat altre cop en una etapa d'anàlisi que, potser, ens portarà molt temps si no volem caure en repetits errors.
Ja fa un temps que es pot observar que tot allò que pot qualificar-se de cultura ha començat a mistificar-se de manera que sembla ser un domini al que només hi tenen accés els especialistes quan no els intellectuals. Sembla que el que no vingui dirigit i assessorat de més amunt no és aconsellable. I és que com totes les mistificacions, aquesta condueix només a dues opcions: en el cas de no interessar, a una possible caracterització utòpica en el sentit de construir un projecte accentuadament romàntic i en el que s'inclou l'esperit de tots aquells que han pres l'opció del treball desinteressat, constant i obert. També, i crec que aquest és el cas que ens afecta a nosaltres, hi ha la possibilitat que qualsevol mistificació comporta el perill d'una manipulació per part d'uns interessos que pretenen donar-li un sentit a fi i efecte d'evitar-ne d'altres. I aquest és un símptoma d'alerta per a tots nosaltres que es fa evident en el nostre panorama cultural.
Una dinamització sense emmarcar-se dins d'un projecte no té sentit, però no hem de deixar que aquesta mateixa càrrega limiti les seves possibilitats reduint el sentit més immediat que té.
El que cal fer és engrescar la gent a través de la mateixa acció i treball, i el que és més important, mostrar a la gent pròxima a nosaltres, a través d'aquesta mateixa acció, una forma de veure les coses, unes opcions i uns valors determinats..., en el fons, una forma de viure que convidi a la reflexió i a la presa de postures més sòlides i definides. Aquesta forma de treball té l'inconvenient que només es pot desarrollar en grups reduïts, car és important la comunicació tant en l'aspecte de treball com en l'emotiu, però té la virtut d'un resultat més sòlid i ferm.
Esperant que ens puguem tornar a veure ben aviat, una forta, fortíssima abraçada per a tots volsaltres.

Albert Preses

DE LAS CASAS, Bartolomé
Brevísima relación de la destrucción de las Indias
Anjana Ediciones, Nuevos Mundos. Madrid 1983. 104 pàgines.

L'AUTOR

Bartolomé de las Casas neix a Sevilla l'any 1474, fill d'un comerciant marítim. Estudia per capellà i després s'embarca cap a l'illa La Espanyola (Santo Domingo). Viu en una *Encomienda* però després de veure l'etnocidi comès pels conquistadors renuncia a la propietat dels seus indis. Viatja a Castella per parlar amb Ferran el Catòlic de la necessitat de fer una reforma de la colonització, per a un millor aprofitament humà i frenar la destrucció. L'any 1516 redacta la seva «Memoria para la reforma de las Indias». És denunciat com a pertorbador per defensar els drets dels indis. Torna a parlar, ara amb Carles V, i segueix escrivint altres estudis i propostes a més de «Brevísima relación de la destrucción de las Indias», sempre sobre el mateix tema: els drets dels nadius d'Amèrica, amb un criteri humanista i religiós. Mor l'any 1562.

L'OBRA

Com una expresió de la campanya de sensibilització a l'entorn de la colonització d'Amèrica, l'autor escriu aquest llibre a la ciutat de Sevilla l'any 1540. Escrit en castellà de l'època, i després d'una carta de presentació dirigida al rei, ens descriu en les pàgines següents, amb un llenguatge descriptiu, cru i realista, una llarga relació d'actes violents, matances massives, tortures, caces d'indis, opressions, etc..., que s'estaven realitzant aleshores en diferents llocs d'Amèrica. Aquestes van arribar a ser una pràctica contínua fins a deixar una terra erma, tant de persones com de cultura. Reproduïm unes ratlles del llibre, on el seu autor ens diu: «*...no he dicho ni encarecido, en calidad ni en cantidad de diez mil partes (de lo que se ha hecho y se hace hoy) una*».

No és la presentació d'una novetat, però fóra bo de rellegir-lo pensant en la quantitat de mentides que ens han explicat per mantenir un exagerat triomfalisme de la *Hispanidad*.

APROXIMACIÓ A LA CIRCUMSTANCIA CASTELLERA

Castellers de Barcelona

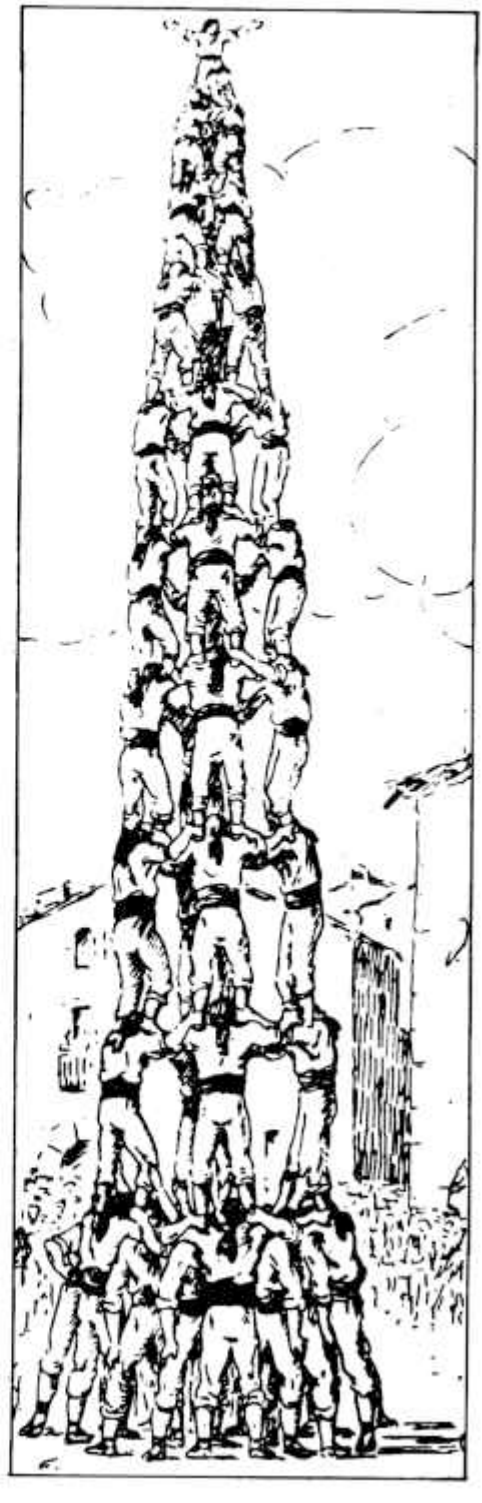

El públic en general i fins i tot la gent del món de la Cultura Popular, en veure una exhibició castellera és relativament fàcil que se sensibilitzi amb l'acte col·lectiu que està presenciant, però en realitat se li estan escapant uns aspectes que solament es poden palesar vivint des de dintre una colla castellera.
Parlant en termes científics, aquests aspectes abarquen tres àmbits: sociologia, el món de les sensacions i la física.

SOCIOLOGIA

Pel sol fet que les colles són un col·lectiu d'individus pertanyents a la societat, en elles es van reflectint tots els canvis socials; mirant això des de la perspectiva de 1984 es pot destacar:

Mostra Social
Una colla castellera és una mostra social (en llenguatge estadístic). Degut a la diversitat de gent que la composa, els estudiosos del marketing en les enquestes de caire general s'estalviarien moltes hores de feina si enlloc d'anar casa per casa anessin a una exhibició castellera.

Immigració
Per motius més profunds, la participació en els castells de la gent nascuda fora de Catalunya és una constant i ens ajuda a comprendre una problemàtica actual i enriquir-nos amb el que aquest grup social pot ensenyar-nos.

Convivència intergeneracional
Des de l'anxaneta, que pot tenir set o vuit anys, fins als avis que ultrapassen els setanta, trobem gent de totes les edats que treballen per un objectiu comú.

Diferents classes socials
De la mateixa manera que en les edats, en els aspectes laboral i econòmic, en una colla convergeixen una diversitat d'oficis i de poders adquisitius de difícil coexistència en un altre marc.

Baròmetre social
Els castells són un fenomen eminentment popular i la quantitat d'actuacions està en funció dels llocs decisoris que estiguin ocupats per grups progressistes. Si estudiem el nombre d'actuacions i el seu contractant podrem constatar un paral·lelisme amb la correlació de forces polítiques. Sobre aquest tema s'ha fet una tesina universitària.

Integració social de la dona
Això sempre ho pregunten els profans/es i els locutors/es de ràdio i certament la integració de la dona en el món casteller està coincidint amb el seu arrelament de posicions en altres camps socials.

Burocràcia
Com no! Com qualsevol entitat necessita una administració, i un manteniment del material comú. I en el fons també és burocràcia aquest escrit que en un grup social més reduït en lloc d'un monòleg podria ser un diàleg.

MÓN DE LES SENSACIONS

És la part més emotiva, la que fa viure els castells i que és gairebé impossible de traduir en paraules amb exactitud, és la que comunica el públic amb el casteller. Si el que hi ha escrit abans és demostrable, això no ho és, s'ha de viure. I de la vivència, cadascú en treu la seva experiència. Per tant, és un punt de vista subjectiu, però en el que tothom està d'acord és en què és la màgia dels castells.

Art i estètica
La part artística i estètica dels castells són, senzillament, els castells, però a més també són una font d'inspiració per artistes de camps molt diversos.

Efecte músic-oïdor
Les gralles són una part vital en la consecució del castell. Pel to de la música, el casteller sap la situació del mateix. El que es dóna alguns cops, quan les coses van «mal dades», és que el graller tramet els seus sentiments amb la música aconseguint donar-li les forces que li falten al casteller que està enlairat, i fer que aquest aguanti.

Sentiments
Com deia en Leonardo da Vinci, «tots portem dintre nostre les formes del bé i del mal, que sorgeixin o no depèn de les circumstàncies o, en el seu defecte, de què les sapiguem desenvolupar». Només de passada anomenarem que els castells desperten principalment: altruisme, solidaritat, superació, autosatisfacció o decepció (depèn de com hagi anat la diada) i l'angoixa. Aquests sentiments disfressats de diferents maneres són el que també sent el públic i constitueixen el veritable punt d'unió entre públic i castellers que fa que els castells siguin el que són.

FÍSICA

Encara que fruit d'un tarannà, les construcions humanes es regeixen per determinades lleis físiques, que no poden desligar-se del context del fet casteller. Això però, és només un punt a tenir en compte i no podem fer-ne un detallat estudi científic, atès que no és ara aquest el tractament del tema.

Castellers de Barcelona. Format el 1958 el grup defineix el seu treball com a cultura popular, tradicional i viva. Els podeu trobar al nou local del carrer Rossend Nobas, 33, 08018-Barcelona (davant dels antics terrenys de la Renfe). Telèfon 232 55 56.

ECOTÈCNIA, SOCIETAT COOPERATIVA

ECOTÈCNIA va néixer, ben aviat farà quatre anys, com a Cooperativa de treball associat d'un grup de persones —procedents de diferents àmbits tècnics— disposades a divulgar i desenvolupar activitats al voltant de la TECNOLOGIA i de les ENERGIES ALTERNATIVES.

L'objectiu final era —i és— oferir una sèrie de productes i de serveis a través dels quals poder desenvolupar i promoure una tecnologia a l'abast de tothom que proporcioni més autonomia a treballadors/es i usuaris/àries, que permeti un millor aprofitament dels recursos locals i sigui més respectuosa amb el medi ambient i natural, que permeti la utilització d'energies renovables i no contaminants, que no resulti a preus inflats per raons de mercat o d'organització irracional i que, en el vessant de l'organització del treball, resulti participativa i no alienant.

El marc d'actuació d'ECOTÈCNIA ha estat determinat per dos importants aspectes.

El primer d'ells és el nostre convenciment que «l'estil tecnològic» dels països dominants no és l'únic possible ni el més apropiat per construir una societat nova i millor. No pot ser rebutjat en bloc, però encara molt menys ser acceptat en bloc, tant en els seus resultats com en els seus mètodes i modalitats. Ha d'existir una altra possibilitat de fer tecnologia que no sigui tan *complicada* (pocs l'entenen o poden treballar-hi), ni tan *centralitzada* (la investigació i el disseny estan vinculats a grans àrees de poder i decisió), ni amb un *cost de capital molt elevat* (és accessible a pocs), ni tan *violenta* (amb el medi ambient, amb l'esgotament dels recursos no renovables). La possibilitat que existís una altra forma de fer tecnologia o ciència semblava inconcebible a quasi tot el món fins fa molt poc temps. Darrerament, però, es comencen a sentir diverses crítiques al paper de la tecnologia respecte al que haurien de ser els «veritables» objectius de la societat. Malgrat això, encara són pocs els que semblen adonar-se que l'actual sistema o societat és producte d'una determinada tecnologia, i que no s'hi poden introduir transformacions d'importància sense transformar aquesta tecnologia.

El segon aspecte és la creença que existeix un altre tipus de desenvolupament energè-

tic que el basat en sistemes centralitzats (grans centrals elèctriques), en l'ús predominant de recursos no renovables (petroli, carbó, gas, urani...), en tecnologies foranes, insegures i amb problemes greus no resolts (centrals nuclears, amb problemes de seguretat i tècnics). Creiem en una via de desenvolupament energètic basada en la *combinació de mesures urgents i eficaces destinades a una utilització racional de l'energia, en el desenvolupament ràpid de fonts d'energies renovables i en la introducció de noves tecnologies per utilitzar els combustibles fòssils en un primer període transitori.* Aquestes fonts d'energies alternatives poden definir-se en base a cinc característiques:

— Totes es basen en fluxes d'energia renovables, com el sol, el vent, la biomassa...

— Són variades, de forma que l'aprovisionament energètic resulta de la suma de moltes contribucions modestes, cadascuna dissenyada per rendir al màxim en unes determinades circunstàncies.

— Són flexibles i de tecnologia relativament senzilla; això no vol dir que no puguin ser més o menys complexes, sinó que són fàcils de comprendre i d'utilitzar sense habilitats especials. Són, per tant, accessibles a tothom.

— S'ajusten en escala i distribució geogràfica a les necessitats de consum finals, traient partit de la distribució lliure de la majoria dels fluxos naturals d'energia.

— S'ajusten, quant a la qualitat energètica, als usos finals.

Les fonts d'energia basades en aquestes característiques han de permetre una via de desenvolupament alternativa i viable tècnicament i econòmica.
L'activitat desenvolupada fins avui a ECOTÈCNIA ha estat orientada als diferents camps de les energies renovables que més s'adapten al nostre entorn immediat.
En el camp de l'energia eòlica (energia dels vents) hem dissenyat, desenvolupat i construït diferents màquines: un aerogenerador de 20 kw de potència (amb 12 metres de diàmetre, finançat parcialment pel CDTI, que ha estat el primer dissenyat, construït i instal·lat a Catalunya), un petit aerogenerador de 200 w i un aeromotor per al bombament d'aigua. Ens disposem ara a iniciar la fabricació, en petites sèries, de màquines amb aquestes característiques. ECOTÈCNIA també va realitzar els estudis previs per a l'elaboració del mapa eòlic de Catalunya.
En el camp de l'energia solar hem desenvolupat un captador solar i hem realitzat diverses instal·lacions d'escalfament d'aigua i calefacció d'habitatges. També hem treballat en instal·lacions de captadors fotovoltaics (producció d'electricitat a partir de la llum solar) i en estudis i projectes d'aprofitament passiu, en habitatges i edificis, de l'energia solar.
En el camp del reciclatge i la biomassa hem fet diversos estudis de recollida, tractament i aprofitament de residus sòlids urbans, així com activitats en el camp de l'enginyeria de digestors de residus orgànics per a la producció de biogàs i adobs.
Finalment, no hem deixat mai de participar en tota mena d'activitats que tenen per finalitat la divulgació de tots aquests temes: des de la publicació de llibres, audiovisuals, apunts, fins a l'establiment d'un servei de xerrades, cursets i tallers per a escoles i centres cívics i culturals, passant pel desenvolupament d'aquips de pràctiques per a la didàctica de les energies renovables. Així mateix, hem mantingut una presència social forta en jornades, actes, publicacions... tant a nivell institucional com d'associacions.
Malgrat l'intens treball d'aquests darrers anys estem convençuts que queden encara moltes tasques per iniciar en el món de la tecnologia i de les energies alternatives. En tot això basem la nostra activitat.

Ecotècnia, té la seva seu al carrer de Demòstenes, número 23 —barri de Sants— telèfon 330 78 60, 08028-Barcelona.

LA BULTRA, PROMOTORA CULTURAL DE LES TERRES DE PONENT

La Bultra neix de la necessitat d'establir un pont de comunicació entre tots aquells que fan cultura i tots aquells que la demanen amb la legítima aspiració de fruir-la com a bé collectiu que és.
És la collectivitat local qui demana que la cultura estigui al seu abast en qualsevol de les seues manifestacions. I és evident també que el gruix de pobles de les nostres comarques se senten defraudats per la poca gràcia amb què na «cultura» els festeja. La Cultura és cara, la C. és una cosa de les capitals, no hi ha pressupost i pinta un punt, sinó, no acabarem.
Establint un ordre de prioritats, la C. és la ventafocs dels ponentins, i Ponent es la ventafocs cultural de Catalunya.
Aquesta situació, però, no és del tot certa ni exacta. Hi ha sectors que tenen un moviment increible; per exemple i sense dir noms, que tothom els sap, entre dos aquest estiu s'han manegat els «Dissabtes al Castell» tot fent-li l'ombreta l'ombriu al pompós Grec; a La Seu no paren, i un poblet com Juneda es treu de la mànigа una setmana cultural d'alta volada.
Hi ha pintors, escriptors, actors, músics, titellaires, buscadors de cargols i enllunats de mil colors que volen i poden dir la seva en la festa popular. Pa amb oli. La BULTRA és una aixeta de pas per posar en contacte a la gent que la vol amb la gent que la té. Res més fàcil i res més difícil que intentar ventilar la fortor de podrit que encara fan la majoria de les nostres festes majors on ningú queda content i la comissió queda endeutada perquè s'han gastat un milió en «cuixa», un brètol que du pols als acudits, i un grup «X» que cobra tot el que pot, apaga i marxa.

Res més per ara, en tornarem a parlar...
Podeu trucar als tels.:
332 95 15 (Barcelona)
44 51 48 (Balaguer)
i escriure a «La Bultra», Plaça Mercadal, 43, 3.º

CONVERSA AMB TERESA REBULL

Ens trobem amb la Teresa al Guinardó, en el seu piset silenciós i assolellat. Fa anys que coneixem la vitalitat d'aquesta dona treballadora, amb la seva feina i la seva actitud. A mida que anem filant la conversa, amb sengles copes de brut, ens adonem de què estem davant d'una persona d'una gran sensibilitat. En acabar, escoltem el seu darrer disc, dedicat a la mainada, ple de frescor i de tendresa.
La Teresa lluita per ser lliure, i hi està més a prop que molts de nosaltres.

Teresa Soler neix l'any 19, a Sabadell, de pares anarcosindicalistes. Estant el seu pare fent el servei militar, és l'àvia qui li fa posar aquest nom de santa, trencant d'alguna manera la tradició anarquista de posar noms d'ideals o de flors als fills. Les seves dues germanes, més petites, ja es diuen Llibertat i Assutzena. Ella, però, n'està ben contenta, del seu nom.
Viu en un ambient d'esforços i de privacions, de lluites i repressions. Això la marca per a tota la vida. «L'exemple de l'activitat i de l'energia de la meva mare, sobretot, m'ha marcat i em guia, perquè ha estat un exemple extraordinari. Tinc plena consciència que era un ésser excepcional, quan penso que duia dos o quatre telers, feia teatre, feia mítings, la perseguia la policia, corria amagada pels carrers... comprens? per això sempre he pensat que no s'ha d'estar mai sense emprendre quelcom». *Cada dia hi ha esdeveniments forts: es viu molt intensament.* «Els records de la meva infantesa són exaltats i tristos a la vegada». *Aquesta tristesa ve donada per les dificultats econòmiques que passen a casa. Han de comprar a crèdit i pagar quan poden.* «Per reis, esperava amb molta ilusió una nina. Cada nit després dels telers, veia ma mare cosint llacets i fent coses i pensava "què caram deu fer aquesta dona!". Doncs bé, el dia de reis la mare em dóna una nina preciosa amb els llacets que havia estat cosint per adornar-la. Però vet aquí que uns dies després vaig a la tenda i la senyora em diu "digues a la teva mare que em pagui la nina, que encara me la deu"; és clar, a mi em va caure l'ànima als peus: la mare havia comprat aquella nina a crèdit. Quan jo li vaig dir a la mare, em va dir "digues que ja li pagarem". Aquella setmana hi havia hagut vaga i no teniem ni per parar taula. Jo em preguntava com s'ho feia ma mare per posar sopa a l'olla».

—La influència que has rebut de la teva infantesa, creus que ha estat positiva o al contrari?

—No sé si hauria estat molt feliç nedant en l'abundància, o si, essent més feliç, jo ara fóra d'una altra manera més o menys perfecta. Penso, però, que no m'ha fet cap mal, ni ha representat una frustració, només en tinc el record entristit de veure les lluites dels meus pares, que jo vivia intensament. Recordo la repressió de Martínez Anido, la mort d'en Layret... Van agafar el meu pare, en Pestaña, en Peiró... Jo entrava a la presó per una finestreta petitona i els portava missatges clandestins amagats dins les sabatetes. Encara els veig ara aquells homes, plorant a llàgrima viva quan veien entrar aquell infant allà dins. Això a una criatura l'ha de marcar per força.

Això us ho dic perquè sempre he viscut en èpoques de convulsió social i n'estic orgullosa. La gent d'aquella època, quines lluites, quin treball i quina abnegació! perquè aquella militància no la feien cobrant, sinó al preu del sacrifici de la família i de tot. Bé, no he volgut oblidar mai els meus orígens.

Però no és només el treball i la lluita dels pares; també pel fet de ser d'una família laica es veu rebutjada per la gent i aïllada. «S'et tractava com un diable». *Això fa que vagi a l'escola protestant, molt més lliure que les catòliques.* «L'escola protestant era l'escola diguem-ne més laica, perquè no et sotmetien a una disciplina de creences, parenostres i coses d'aquestes.» *Anys després entra a treballar a la Generalitat i viu a casa d'en Daniel Rebull, conegut com David Rei, una gran figura del moviment obrer.* «Va estar vint anys a la presó ,amb la monarquia, amb la dictadura, amb la república, amb el règim estalinista durant la guerra...» *Allà coneix el*

seu germà Pep i, amb disset anys, s'ajunten.

—Com valores ara prendre la decisió d'ajuntar-te als disset anys?

—A casa mai no em deien «nena, això no ho facis perquè no s'ha de fer». Així, no em van pas dir que als setze o als disset anys era un disbarat casar-se. No ho dic per la dificultat de fer la vida amb en Pep, sinó perquè és absurd estroncar la vida amb obligacions i perds molta part de la teva llibertat. No és pas que a casa meva ens haguem posat mai els peus uns sobre els altres, però hi ha un període en què l'home és el que mana; inclús entre els més revolucionaris passava. Trobo que no s'ha de fer això de casar-se tant jove. El més lògic és que els homes i les dones visquin tot el que correspon viure a aquesta edat, sols o en companyia, però independents. Jo era masa jove i això em va privar de moltes bogeries: llàstima, perquè les bogeries s'han de fer.

Acabada la guerra s'exilia a París amb en Pep, on es casen. D'això li ve el cognom pel que és coneguda: Rebull. Treballa una temporada a la Renault, té dos fills i, quan ja tenen sis o set anys, es posa a ballar. «Vaig entrar a la *troupe* de ball d'en Luis Mariano; m'hi vaig inscriure sense demanar permís a ningú. A casa em van dir "que estàs boja, on has d'anar a ballar?", però jo ja havia signat el contracte. Ballava flamenc en aquella opereta que es deia *La bella de Cádiz.*» *Dintre d'un temps ho deixa i, quan els nois ja són molt grans, entra a treballar en un despatx. Durant els set o vuit anys que dura aquesta feina s'ocupa de la casa, dels nois i del treball. Això li crea problemes, perquè els de casa diuen que s'ha de sacrificar massa, que és un treball massa gros...* «Sempre li costa molt, a una dona, ser independent en el treball i a més haver-se d'ocupar de casa i dels fills. A més, ho fas amb un sentiment de culpa, perquè penses que allò no ho has de fer, que has d'estar més per les criatures. Ara que tot això ja ho he passat, quan veig aquest desfici de noies joves que volen treballar (i ho han de fer, jo també ho he volgut fer) i van angoixades per deixar les criatures a casa d'un veí o on sigui, penso que els costa molts sacrificis, molts, en forma de sentiment de culpabilitat que les perseguirà».

—Milites en un grup feminista?

—Jo sempre he estat militant d'un partit. Era del POUM, i en el POUM hi havia el secretariat femení, completament autònom, on lliurement fèiem la política de la dona, sense demanar permís a la direcció ni res. El que fèiem les dones era molt respectat pels companys i teníem unes publicacions, escriviem articles. Jo era una criatura, però hi havien dones molt capaces i intel·ligents, que sabien el que es feien. Ara, era un partit polític, no un partit feminista. Vull dir que les dones han de lluitar on sigui, en els partits, sindicats, associacions de veïns... han de plantejar la reivindicació de la dona en tant que ésser humà i acabar amb les agressions que venen d'una mena d'opressor que de vegades és el mateix marit, per l'educació ancestral que ha rebut. Sempre es fan moviments de dones i conferències per a les dones i penso que s'haurien de fer conferències per als homes, per ensenyar-los quina és aquesta vida d'esclavatge que ells no coneixen perquè estan ben acostumats per tradició. Ells també són esclaus, d'una altra mena d'opressió, però quan ells ho són, nosaltres ho som per partida doble.

La Teresa, des de petita, ha estat una persona inclinada al teatre i a la creació en general. «Quan tenia onze o dotze anys, la mare em feia escombrar l'habitació i jo, agafant l'escombra, cantava cançons del Carlos Gardel davant el mirall. Feia un cine! També vaig fer dansa clàssica al Liceu, amb la senyora Pauleta Pàmies.» *D'aquesta manera, no és d'extranyar que a París es dediqui a cantar amb sa germana i a la pintura (ens mostra una aquarel·la seva emmarcada a la paret). No obstant això, s'acosta un temps en què bufen aires nous i es planteja* «de què serveix pintar floretes i punyeteries». *A l'ensems, es queda sense feina al despatx. I estant en aquestes, Raimon arriba a París.* «En Raimon va venir a París i va estar molt ben rebut per tots els catalans que hi érem. El Casal de Catalunya li va organitzar uns recitals i va actuar a l'Olímpia. He de dir que em va marcar moltíssim l'actuació d'en Raimon, tot el que deia. A més, veiem en ell un noi molt ferm i molt valent per haver tingut aquell coratge; significava un acte de rebel·lia en defensa de la llengua i tot això.» *Totes aquestes novetats en la vida de la Teresa li fan pensar en la possibilitat d'aportar el seu granet de sorra amb la cançó, però no amb la intenció d'obrir-s'hi pas, ni de ser una estrella,* «més aviat em plantejava que veiessin que a l'exili també estàvem pendents del que passava aquí; era quelcom més modest que una militància, però tanmateix molt profund». *Estem al 1968.*

—Què va ser per a tu el maig del 68.

—El maig del 68 va ser per a mi moltes coses. Me n'alegro perquè vaig pensar que encara era prou jove per sentir aquest moviment com una cosa excepcional, malgrat que després hagi estat traït, malgrat que després hagi fracassat per una sèrie d'interessos polítics i la manca de preparació. Però va ser una revolució les seqüeles de la qual encara duren: una forma de ser, de viure, de pensar, de comunicar. No vam tenir por de comunicar-nos. La gent es trobava pel carrer i s'abraçava i deien: «no vas a treballar?», «no, no vaig a treballar», «doncs parlem!, anem a parlar, mira que no anem a treballar i ens veiem i parlem i tu ets un home i jo sóc un altre home i ens trobem pel carrer i podem parlar...» Era molt profund tot això! I després hi havia la gent gran

Aquell maig del 68 va ser molt important, però com tots els moviments que no s'estimulen i on no s'aporten coses noves —alimentant-lo, com un bon foc—, es va deteriorar i va tornar a agafar costums tan burgesos i tan alienants com ho podien ser abans. La societat de consum és la pega més gran que puguem tenir tots, perquè influencia d'una manera molt profunda i fins a les arrels tots els individus. En tant que aquesta societat de consum regnarà, la gent viurà sempre amb l'angoixa d'arribar allà on no poden, quan potser podries viure molt bé amb coses més senzilles i sense tant luxe, perquè el luxe existeix inclús dins la classe treballadora. És clar, hi ha molta crisi, no hi ha diners... perquè es vol molt (atenció, no ho confonguem, això!): no ho dic

—quan tens cinquanta anys et diuen que ets un vell—, gent de molta edat que anava pel carrer i la gent jove els abraçava i els hi deia «vinga *pépère*, veniu cap allà que fem una reunió». Hi havia un lligam d'afecció, d'amor. Tot això em va frapar molt, perquè em vaig dir: ara és la veritable revolució per la qual he somniat sempre, i quina sort, ja em podré morir perquè ara és la veritable revolució. Com a cosa bonica recordo una d'aquelles manifestacions monstruoses on hi havia tanta gent, i cantàvem la internacional, i sento una veu darrera meu, em giro i eren els meus fills: «què fas, mare, aquí?», «i què fas, fill meu, aquí?», «una abraçada!». Això va ser extraordinari.

per justificar que els pobres hagin de ser sempre pobres, sinó per veure que la societat de consum ens aliena, ens fa ser esclaus d'una altra manera de món, que és el món capitalista, i ens creem neecssitats estúpides que no valen res.

Aquest mateix any es posa a cantar, superant alguns problemes dins la mateixa família, mercès a la veu dels seus fills. «Em van dir: en el món s'ha de fer el que un té ganes de fer, i, si encara no ho has fet, fes-ho!» *Després, la resta de la família ho va comprenent i li són un bon suport per a la seva feina.* «Vaig haver de fer la revolució primer a casa meva.»

—Vas venir a viure un temps a Barcelona...

—Això va ser després d'un festival de cançó que vaig organitzar a la Guingueta, on vaig conèixer en Llach, en Pi de la Serra, l'Ovidi... Impulsada pel Lluís vaig venir a cantar a la Catalunya del Sud i vaig viure a casa seva. Feia primeres parts amb ell i això em va anar molt bé, perquè em feia acostumar al públic. Després va venir el primer Palau d'en Lluís, en la organització del qual vaig participar molt —i ho dic amb satisfacció—. A partir d'aquest moment, amb en Lluís ens vam anar perdent de vista.

—Quina resposta vas tenir aquí al Principat?

—Jo venia —amb tota honradesa— amb aquella frescor, amb aquella generositat dels revolucionaris d'aquella època i pensava que si podia integrar-me a la cançó, ja que tots lluitàvem pel mateix, podríem fer pinya, fer-ne un moviment molt fort i combatiu. Però és clar, jo duia aquestes cabòries i no m'adonava que la mentalitat de la gent d'aquí estava marcada per la dictadura, amb unes coses inculcades dins l'inconscient, i feien la feina —molt ben feta— en relació al que vivien i al que sentien. M'havia fet tantes illusions que em sentia frustrada. Havia desitjat molt, havia imaginat massa, i vaig sentir una amargor i una tristor que són més aviat culpa meva. Ara bé, més endavant ja no ha estat tant culpa meva quan hi ha hagut elements directius de la cançó que m'han posat bastons a les rodes.

—Potser en aquest món de la cançó, o hi entres amb tots els ets i uts (mànager, casa discogràfica...) o és molt difícil reeixir-hi.

—Considero que el meu cas és excepcional dins de la cançó, perquè no he tingut mai cap mànager i he fet coses increïbles. He cantat per tota França, per moltes viles d'Alemanya, a Tunissia, a Suïssa, a Algèria... i tot això sempre ha estat per gent que ha escoltat algun disc i li ha interessat. També he fet molta televisió francesa, com la campanya a favor d'en Boadella on vaig dir tot el que havia de dir sobre la repressió, en francès, i després vaig cantar en català. Mireu, aquest mateix Nadal vaig anar a Strasbourg a cantar una cançó de Nadal catalana; per a mí va ser una gran satisfació que em cridessin sense intermediaris.

—L'any 1979 reps el premi Charles Croz. Què va significar per a tu?

—El vaig rebre pel disc *Mestier d'amour*, de cançons d'en Salvat-Papasseit. Quan ho vaig analitzar vaig pensar que ho havia fet bé, que havia posat una música adequada a uns poemes determinats. Després, quan vaig preguntar per què m'havien donat el premi em van dir que perquè hi havia molta presència humana sense trampes mecàniques, es veia una espontaneïtat, els poemes d'en Salvat-Papasseit es mereixien aquesta música... Sabeu? el vaig gravar dins l'església de sant Miquel de Cuixà, sense amplificadors, així de senzill.

—Tornem a parlar de política. Abans militaves al POUM i ara ho fas al PSC-PSOE. Quina és la teva postura davant el teu partit actual?

—Jo estic en aquest partit per afinitat amb molta gent que pensa com jo. De fet, no hi ha gaire varietat de partits d'esquerra a Catalunya que tinguin influència dins la majoria dels treballadors i quan hi vaig entrar tenia la qüestió nacional com a bandera, es parlava d'autogestió... en fi, tot el que fa un partit nacionalista, català i socialista. Ara bé, com més va més m'adono que el poder podreix els individus. Estan alienats a Madrid i han deixat la qüestió nacional: això no es pot permetre. Si encara el PSOE fes una política d'avantguarda i social... però no la fa gens, és una doble vergonya. Hi ha una tendència que diu que un partit obrer i socialista no ha de ser nacionalista perquè això és petit burgès, però és un disbarat molt gros, es diu per justificar molta incapacitat. Com va dir en Jaume Rocabert a l'Avui del 2 de setembre, «caldrà aprofundir, amb perspectiva històrica, sobre quina ha estat l'actitud del PSOE en relació als interessos nacionals catalans». Fins ara he anat aguantant per sentimentalisme, però si al congrés no ens quedem com a partit independent del PSOE, la Teresa no hi serà.

—Com veus la gent jove d'avui?

—Jo sempre penso que el jove és molt generós, combatiu, amb ganes de fer coses i de trobar un sentit a la vida. Per a ell tot és inseguretat: l'atur, les guerres, les diferències socials... Tanta misèria, per un costat, i el mal exemple que donen les velles generacions i els estats dempeus, per l'altre, desfan tot el que té de bo la gent jove, que és bona per principi. El que la fa ser atracador, lladre, etcètera, és la manca de vibració i de perspectives que li ofereixen els que governen, perquè aquests fan la política en vistes a les eleccions i a poder tenir vots. Cal fer confiança a la gent jove i donar-li objectius de vida.

—Finalment, què penses de la dinamització cultural feta de forma voluntària?

—Ho trobo positiu. Quan una cosa es paga està condicionada per qui la paga. Passa el mateix amb l'art: tothom fa teatre amb subvencions, sinó no pot fer res. Em quedo astorada quan llegeixo que s'han hagut de donar tants milions per fer un espectacle. Abans als ateneus es feia teatre i no es rebia ni cinc d'enlloc. Al contrari, cadascú pagava la seva quota i es feien els decorats, els vestits, tot. I en tots els pobles hi havien corals, escoles de dansa, classes d'esperanto i mai es demanaven diners, ni se'n sentia parlar. Com més es paga tot això menys expressió artística lliure, inclús revolucionària, hi ha, perquè la cultura se supedita als diners i s'aburgesa. Tot el que es paga, es paga car.

Jaume Sobrevals i Eulàlia Castanys.

ASSUMIRÀS LA VEU D'UN POBLE

Assumiràs la veu d'un poble,
i serà la veu del teu poble,
i seràs, per sempre, poble,
i patiràs, i esperaràs,
i aniràs sempre entre la pols,
et seguirà una polseguera.
I tindràs fam i tindràs set,
no podràs escriure els poemes
i callaràs tota la nit
mentre dormen les teves gents,
i tu sols estaràs despert,
i tu estaràs despert per tots.
No t'han parit per dormir:
et pariren per a vetllar
en la llarga nit del teu poble.
Tu seràs la paraula viva,
la paraula viva i amarga.
Ja no existiran les paraules,
sinó l'home assumint la pena
del seu poble, i és un silenci.
Deixaràs de comptar les síl·labes,
de fer-te el nus de la corbata.
Seràs un poble, caminant
entre una amarga polseguera,
vida amunt i nacions amunt,
una enaltida condició.
No tot serà, però, silenci.
Car diràs la paraula justa,
la diràs en el moment just.
No diràs la teva paraula
amb voluntat d'antologia,
car la diràs honestament,
fradament, sense pensar
en ninguna posteritat,
com no sigui la del teu poble.
Potser et matin o potser
se'n riguin, potser et delatin;
tot això són banalitats.
Allò que val és la consciència
de no ser res si no s'és poble.
I tu, greument, has escollit.
Després del teu silenci estricte,
camines decididament.

Vicent Andrés Estellés

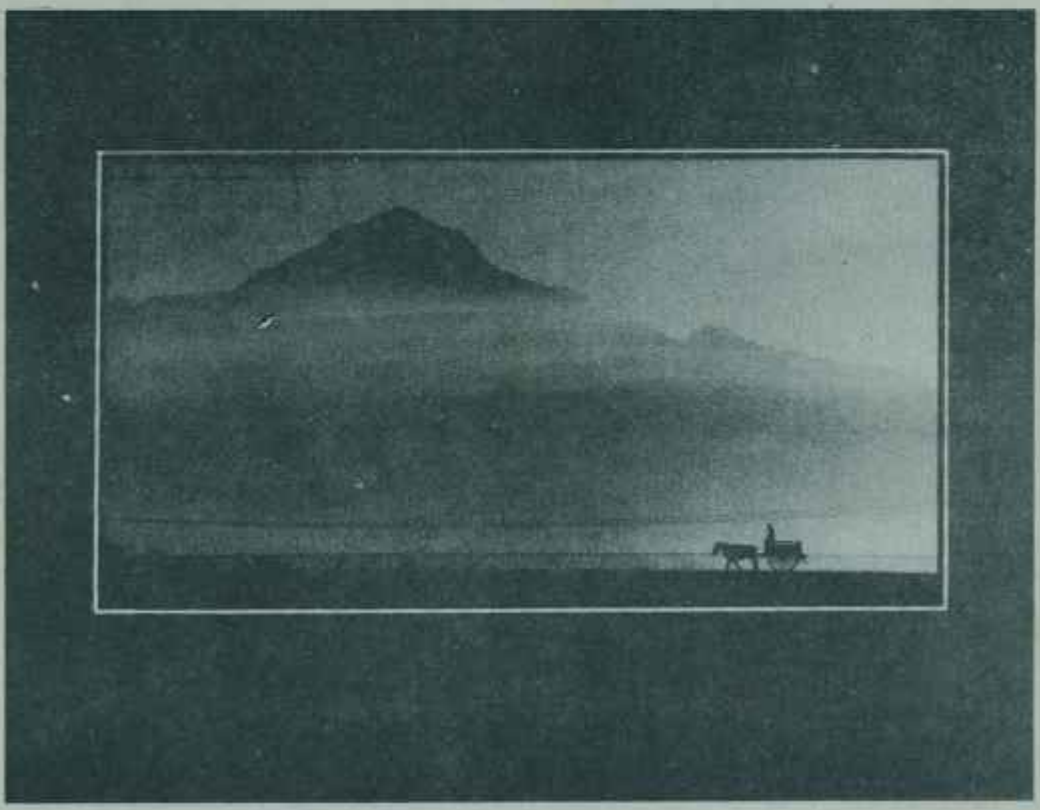

"Fotografia de Miquel Alba"